

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۲ / شماره ۲ (پیاپی ۴۶) / تابستان ۱۴۰۲
صفحه ۷۱ تا ۱۰۶

الگوی بهینه کیفیت گزارشگری مالی در ایران از دیدگاه سرمایه‌گذاران و سایر گروه‌های ذینفع

میرحافظ امیرآزاد

دانشجوی دکتری گروه حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
dr.amirazad110@gmail.com

رسول برادران حسن زاده

دانشیار گروه حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
drh313@gmail.com

احمد محمدی

استادیار گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)
ahmad.mohammady@iaut.ac.ir

هوشنگ تقی زاده

استاد گروه مدیریت، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
taghizadeh@iaut.ac.ir

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۶/۰۱ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۶/۲۵

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تعیین الگوی بهینه برای کیفیت گزارشگری مالی از دید گروه‌های ذینفع می‌باشد. در این پژوهش متغیرهای موثر بر کیفیت گزارشگری مالی که از طریق مصاحبه با گروه‌های ذینفع (تهیه‌کنندگان، حسابرسان، سهامداران و پژوهشگران) به روش تئوری زمینه‌بنیان استخراج شده، بر روی سه شاخص ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی مبتنی بر مدل تعدیل‌شده جونز (۱۹۹۵)، مدل تعدیل‌شده دجو و دیچو (۲۰۰۲) و مدل فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵) بر روی نمونه‌ای متشکل از ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران برآزش گردید. تا از این طریق مشخص گردد کدام متغیرهای مدنظر گروه‌های ذینفع می‌تواند به نحو مطلوب کیفیت گزارشگری مالی را تبیین نماید. نتایج نشان داد که عوامل موثر از دیدگاه گروه‌ها، متفاوت می‌باشند و تفاوت بین دیدگاه‌های گروه‌های ذینفع مشهود است. پس از تعیین خطای نوع اول و دوم با توجه به اینکه مدل تبیین کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه حسابرسان دارای کمترین خطا بود. فلذا حسابرسان فهم بهتر و دقیق‌تری از مقوله کیفیت گزارشگری مالی در ایران دارند. شواهد این پژوهش نشان می‌دهد که پس از تعیین خطای نوع اول و دوم از دیدگاه حسابرسان، مدل فرانسیس و همکاران به عنوان مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد. از دیدگاه مدیران مالی و حسابداران نمایندگان تهیه‌کنندگان، مدل فرانسیس به عنوان مدل بهینه کیفیت

گزارشگری مالی و از دیدگاه سهامداران، مدل دچو و دیچو به عنوان مدل بهینه می‌باشد. همچنین، از دیدگاه پژوهشگران، مدل جونز به عنوان مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی معرفی شده است و در نهایت خطای تبیین کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه حساب‌برسان دارای کمترین مقدار می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: خبرگان، کیفیت گزارشگری مالی، گروه‌های ذینفع، مدل بهینه.

۱- مقدمه

هدف اصلی گزارشگری مالی ارائه گزارش‌های مالی با کیفیت برای واحدهای اقتصادی می‌باشد تا بتواند در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی مفید واقع شود. تهیه و ارائه گزارش‌های مالی با کیفیت از این جهت مهم می‌باشد که می‌تواند تاثیر مثبتی بر تصمیم‌گیری‌های تامین‌کنندگان سرمایه و دیگر ذی‌نفعان در مورد سرمایه‌گذاری، اعتباربخشی و تصمیمات مشابه دیگر در خصوص تخصیص منابع داشته باشد و از این طریق کارایی کلی بازار سرمایه را ارتقا بخشد (بیست و همکاران^۱، ۲۰۰۹). از آنجایی که گروه‌های ذینفع استفاده‌کننده دارای ترجیحات متفاوتی خواهند بود، از این رو درک آن‌ها نیز از کیفیت در مورد این اجزاء متفاوت خواهد بود. علاوه بر این، استفاده‌کنندگان در داخل یک گروه نیز ممکن است درک متفاوتی از مفید بودن اطلاعات با توجه به یک مفهوم معین داشته باشند. در نتیجه به نظر می‌رسد که دو دلیل: مفهومی بودن کیفیت گزارشگری مالی و ویژگی‌های استفاده‌کنندگان از اطلاعات، اندازه‌گیری مستقیم کیفیت را با مشکل مواجه ساخته است (بوتوسان^۲، ۲۰۰۴). هدف پژوهش حاضر در وهله اول شناسایی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه گروه‌های ذینفع که شامل حساب‌برسان، تهیه‌کنندگان، استفاده‌کنندگان و پژوهشگران اطلاعات حسابداری بر اساس تئوری زمینه‌بنیان می‌باشد که این هدف طی پژوهشی کیفی پوشش داده شده است. این چهار گروه عمده بر اساس زنجیره تامین گزارشگری مالی انتخاب شده‌اند در واقع زنجیره تامین گزارشگری مالی به افراد و فرایندهایی اشاره دارد که در تهیه، تصویب، حسابرسی، تحلیل و استفاده از گزارش‌های مالی نقش دارند. در این زنجیره همه اجزا باید دارای ارتباطی نزدیک باشند تا به گزارشگری مالی با کیفیت بالایی بیانجامد (سجادی، ۱۳۸۸).

هر چند پژوهش‌های بسیار گسترده‌ای در خصوص کیفیت گزارشگری مالی به عمل آمده است؛ ولی هیچ پژوهش یا مقاله‌ای که به طور مستقیم در خصوص تبیین مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی، انجام گردیده باشد، یافت نشده است و از این جهت موضوعی جدید و بدیع می‌باشد. بنابراین، به نظر می‌رسد که بررسی مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی گامی مفید در جهت تکمیل ادبیات مربوط به این موضوع در محیط اقتصادی مربوط به بازار سرمایه ایران باشد و با توجه به اینکه نتایج آن برای سهامداران، سرمایه‌گذاران، موسسات اعتباری و شرکتها می‌تواند مفید باشد؛ لذا جنبه نوآوری بودن آن به روشنی قابل درک می‌باشد. نتایج پژوهش ضمن آنکه موجب بسط مبانی نظری پژوهش‌های گذشته در حوزه گزارشگری مالی می‌شود، می‌تواند به توسعه ادبیات حسابداری

1. Beest et al
2. Botosan

کشورهای در حال توسعه از جمله ایران کمک شایانی نماید. امید است شناسایی و آگاهی از اینها، گامی در جهت بهبود کیفیت گزارشگری مالی و به تبع آن، شفافیت و کارایی بازار سرمایه، تخصیص بهینه منابع و بهره‌برداری مناسب سرمایه‌گذاران باشد. با توجه به اهمیت کیفیت گزارشگری مالی برای استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی اطمینان از بالا بودن کیفیت اطلاعات حسابداری ضروری است. با توجه به مطالب عنوان شده، پرسش اصلی که این تحقیق به دنبال یافتن پاسخ برای آن می‌باشد، این است که مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی در ایران از دیدگاه گروه‌های ذینفع کدام است؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

گزارش‌های مالی، محصول نهایی فرآیند گزارشگری مالی است. فرآیند گزارشگری مالی شامل ایجاد، انتشار، اطمینان بخشی و استفاده از اطلاعات مالی توسط استفاده‌کنندگان از این گزارش‌ها است و حوزه آن از اجرای استانداردهای گزارشگری مالی برای تهیه گزارش‌های مالی شروع و تا اطمینان‌بخشی، انتشار و استفاده از آن‌ها گسترش می‌یابد. استفاده‌کنندگان برای قضاوت و تصمیم‌گیری در بازار سرمایه و ارزیابی مفاد قراردادی و مباشرت مدیریت، نیاز به اطلاعات سودمند دارند. سودمندی اطلاعات اشاره به مفهوم "کیفیت اطلاعات" دارد. کیفیت گزارشگری مالی نیز یک مورد خاص از کیفیت اطلاعات می‌باشد (فرانسیس و همکاران^۱، ۲۰۰۶). کیفیت گزارشگری مالی به این معنی است که تا چه اندازه گزارش‌های مالی، اقتصاد زیربنایی شرکت را به طور منصفانه نشان می‌دهند (دیفوند و ژانگ^۲، ۲۰۱۴). کیفیت گزارشگری مالی، ارزش گزارشگری مالی را تعیین می‌کند و به همین منظور، ارائه تعریفی روشن و کامل از کیفیت گزارشگری مالی یک تقاضای جهانی است. به طور کلی، ارائه گزارش‌های مالی باکیفیت و ایمن که در تصمیم‌های سرمایه‌گذاری استفاده‌کنندگان و افزایش کارایی بازار تأثیر گذارد، ضرورت دارد؛ بنابراین، ارائه روش‌های ایده‌آل برای ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی نیاز دیگر در حوزه گزارشگری مالی است و هرچه کیفیت گزارشگری مالی بالاتر باشد، منافی که سرمایه‌گذاران و استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی به دست می‌آورند، بیشتر خواهد شد (آکجو و باباتونده، ۲۰۱۷).

کیفیت گزارشگری مالی باید رشد اقتصادی و کارایی بازار سرمایه را از طریق حداقل سه کانال شناسایی بهتر پروژه‌های خوب در مقابل بد، نظم و انضباط در انتخاب پروژه توسط مدیران و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی افزایش دهد (حبیب و جیانگ، ۲۰۱۵). برخی از محققان معتقدند که طرفین قرارداد جهت ایجاد یک قرارداد کارا نیاز به دسترسی به محیط اطلاعاتی شفاف دارند و محیط اطلاعاتی، در تعیین حدود تعارضات و همچنین، در طراحی مکانیزم‌هایی برای کاهش آن نقش اساسی ایفا می‌کنند و گزارشگری مالی باکیفیت یکی از ابزارهای اصلی دستیابی به محیط اطلاعاتی شفاف است (آرمسترانگ و همکاران، ۲۰۱۰). برخی محققان تمایل دارند از کیفیت گزارشگری مالی به عنوان عامل محرک درجه اول شرکت بدون هیچ تئوری پشتوانه یاد کنند (زیمرن، ۲۰۱۳).

۱. Francies et al

۲. Defond & Zhong

بیست و همکاران (۲۰۰۹)، در پژوهشی با عنوان کیفیت گزارشگری مالی: اندازه‌گیری ویژگی‌های کیفی یک ابزار اندازه‌گیری مرکب برای ارزیابی جامع کیفیت گزارشگری مالی از نظر ویژگی‌های کیفی زیربنایی (شامل مربوط بودن و بیان صادقانه) و ویژگی‌های کیفی ارتقاءدهنده (شامل قابل فهم بودن، قابلیت مقایسه، قابلیت تأیید و به موقع بودن) ایجاد کردند. عملیاتی کردن این ویژگی‌های کیفی به یک شاخص با ۲۱ آیتم منجر شد. نتایج پژوهش شیپو (۲۰۱۲)، بیانگر این بوده که نقدینگی دارای رابطه منفی و معنی‌دار بر کیفیت گزارشگری مالی است اما ویژگی‌های دیگر اندازه شرکت، اهرم، ترکیب هیأت‌مدیره، سهامداران نهادی، سودآوری و رشد شرکت تأثیر مثبت و معنی‌دار بر کیفیت گزارشگری مالی مورد مطالعه دارند. سجادی و همکاران (۱۳۸۸)، ویژگی‌های غیرمالی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی را بررسی نمودند، نتایج نشان داد که اندازه شرکت، عمر شرکت و نوع صنعت رابطه مثبت و معنی‌داری با کیفیت گزارشگری مالی دارد ولی نوع مؤسسه حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی رابطه معنی‌داری ندارد. نتایج پژوهش امیرآزاد و همکاران (۱۳۹۷)، نشان داد هزینه‌های سیاسی، فشار بازار سرمایه، اجتناب مالیاتی، معامله با اشخاص وابسته، عدم تقارن اطلاعاتی، شرایط قراردادهای وام، انگیزه پاداش مدیران و رقابت در بازار بر کیفیت گزارشگری مالی مؤثرند. این الگوی مفهومی نشان داد که افزایش کیفیت گزارشگری مالی، پیامدهای مثبتی هم در داخل شرکت، هم در بازار سرمایه و هم در کل اقتصاد دارد. محمدی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی چالش‌های کیفیت گزارشگری مالی در بخش عمومی با رویکرد زمینه بنیان پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ساختار بودجه‌بندی، زیرساخت‌ها در بخش عمومی، کیفیت منابع انسانی، سیستم و مبنای حسابداری، آموزش و نظام پاسخگویی حاکم بر جامعه به عنوان عوامل زمینه‌ای، و کمبود نیروی انسانی متخصص، کمبود اساتید دانشگاهی و خبرگان حرفه‌ای، پایین بودن سطح تفکر سیستمی - تحلیلی، تغییر رفتار سیاستمداران و مقاومت نیروی انسانی در برابر نوآوری به عنوان ورودی‌ها، و ضعف در پیاده‌سازی حسابداری تعهدی، عدم اجرایی شدن کامل بودجه‌ریزی عملیاتی، نفوذ سیاسی در فرآیند تصمیم‌گیری، عدم دسترسی به صورت‌حساب عملکرد سالانه بودجه و گزارش تفریغ بودجه و عدم شناسایی برخی از اقلام صورتهای مالی به عنوان فرآیندها و سرانجام پیامدهای شناسایی شده شامل عدم دستیابی به اهداف گزارشگری مالی بخش عمومی، عدم تخصیص منابع مالی به مخارج بخش عمومی، تشدید کسری بودجه، پراکنده کاری و ناکارآمدی گزارشگری مالی در بخش عمومی، افزایش اتلاف منابع و عدم تحقق مسئولیت پاسخگویی می‌باشد.

از آنجا که این نظریه، در داده‌ها بنیان دارد، نسبت به نظریه‌ای که از مجموعه نظریه‌های موجود اقتباس شده و تطبیق داده می‌شود، تبیین بهتری ارائه می‌دهد، زیرا: (۱) با موقعیت تناسب دارد؛ (۲) در عمل واقعا کارآمد است؛ (۳) افراد موجود در یک محیط را در نظر گرفته و احساسات آن‌ها را درک می‌کند و (۴) ممکن است همه پیچیدگی‌هایی را که واقعاً در فرآیند یافت می‌شود، نشان دهد. در دهه ۱۹۶۰ بارنی گلنیز و آنسلم استراوس^۱ کتابی تحت عنوان "کشف نظریه پردازی زمینه بنیان" منتشر نمودند که هدف آنان ارائه راهکاری برای کاهش سیطره کمی‌گرایی معمول آن زمان در حوزه مطالعات علوم اجتماعی بود. در یک توصیف ساده می‌توان گفت که گلنیز و استراوس به رویکرد اثبات‌گرایی و قیاسی رایج زمان خود به شکلی وارونه نگریستند. به بیان دیگر، آنان

۲. Barney Glaser & Anselm Straus

تحلیل کیفی را مقدم بر تحلیل کمی و تولید نظریه را مقدم بر آزمون آن دانستند. رویکرد کیفی این دو پژوهشگر فرصتی برای آنان فراهم آورد که به مطالعه پدیده‌های پیچیده‌ای که با روش‌های کمی قابل بررسی نبودند، بپردازند (مشایخی، مهرانی، رحمانی و مداحی، ۱۳۹۲). پژوهش حاضر با به کار بستن این رویکرد تئوریک از تجارب افراد در زمینه «کیفیت گزارشگری مالی» الگوی مفهومی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی را به شرح شکل (۱) زیر ارائه نموده است: این نظریه بنیادی که حاصل مصاحبه از چهار گروه اصلی درگیر با گزارشگری مالی شامل: حسابرسان، تهیه‌کنندگان، استفاده‌کنندگان و پژوهشگران حسابداری می‌باشد، عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی را با توجه به شرایط محیطی و ویژگی‌های شرکت‌های ایران ارائه کرده است. (امیرآزاد، برادران حسن زاده، محمدی و تقی زاده، ۱۳۹۷).

روش پژوهش و گردآوری داده‌ها و اطلاعات

این پژوهش از نتیجه یک پژوهش بنیادی (الگوی مفهومی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی) به لحاظ کاربردی نمودن بهره گرفته شده است. روش زمینه بنیان یک رویکرد پژوهشی است که بر اساس داده‌های واقعی و از طریق روش علمی به تدوین نظریه‌های جدید کمک می‌کند. این رویکرد توسط گلیزر و استراوس (۱۹۶۵) مطرح شده و هدف آن تقویت مطالعات کیفی و ارائه راهکارهایی برای کاهش سیطره کمی‌گرایی متداول در علوم اجتماعی می‌باشد. این روش این فرصت را ایجاد می‌کند که پدیده‌های پیچیده‌ای که توسط مدل‌های کمی قابل بررسی نیستند، مورد مطالعه قرار می‌گیرند (سلدن، ۲۰۰۵). از منظر فرایند اجرا (یا نوع داده‌ها)، از نوع کمی می‌باشد. از منظر بعد زمانی، بعد از اینکه به صورت مقطعی مصاحبه‌ها انجام و مدل مفهومی استخراج شده، کمی‌سازی متغیرهای انجام گردیده و آزمون آن بر روی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران صورت پذیرفته است، که از نوع طولی گذشته‌نگر می‌باشد. از منظر هدف، از نوع اکتشافی بوده و به بسط مفاهیم در متون حسابداری می‌انجامد. با در نظر گرفتن روش‌شناسی پژوهش که ماهیت کیفی و کمی دارد، خبرگان و متخصصان گروه‌های ذینفع مصاحبه‌شونده به شرح جدول (۱) عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی را مطرح نموده‌اند: (امیرآزاد، برادران حسن زاده، محمدی و تقی زاده، ۱۳۹۷).

جدول ۱. عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید چهار گروه اصلی

متغیرها گروه‌ها	حسابداران و مدیران مالی	سهام‌داران و سرمایه‌گذاران	حسابرسان	اعضای هیات علمی دانشگاه
عوامل علی	- ارتباطات سیاسی - رقابت در بازار محصول و ...	- نرخ موثر مالیاتی - سرمایه‌گذاری در دارائی‌های ثابت و ...	- فشار بازار سرمایه - انگیزه پاداش مدیران و ...	- ارتباطات سیاسی - اندازه شرکت و ...
عوامل مداخله‌گر	- عوامل کلان اقتصادی - پیچیدگی حسابداری	- عوامل کلان اقتصادی	- سازوکارهای راهبری شرکتی	- عوامل کلان اقتصادی

متغیرها گروه‌ها	حسابداران و مدیران مالی	سهام‌داران و سرمایه‌گذاران	حسابرسان	اعضای هیات علمی دانشگاه
	- و..	- سازوکارهای راهبری - و..	- پیچیدگی حسابداری - و..	- سازوکارهای نظام راهبری ی - و ...
عوامل ساختاری	- استانداردهای حسابداری ایران - قوانین و الزامات بورس	- قوانین و الزامات بورس - فرهنگ عمومی کشور	- استانداردهای حسابداری ایران - قوانین و الزامات بورس - فرهنگ عمومی کشور	- استانداردهای حسابداری ایران - قوانین و الزامات بورس - مراحل چرخه عمر شرکت
راهبردها	- استقرار نظام کنترل داخلی - استقرار سیستم مناسب بهای تمام شده محصولات - گزارشگری مالی میان دوره‌ای - محافظه‌کاری - توانایی مدیریت	- استقرار نظام کنترل داخلی - گزارشگری مالی میان دوره‌ای - توانایی مدیریت - سرمایه فکری	- استقرار نظام کنترل داخلی - استقرار سیستم مناسب بهای تمام شده محصولات - گزارشگری مالی میان دوره‌ای - توانایی مدیریت	- استفاده از زبان گزارشگری مالی توسعه‌پذیر - گزارشگری مالی میان دوره‌ای - محافظه‌کاری - توانایی مدیریت - سرمایه فکری

نظرات مصاحبه شوندگان بعد از کمی‌سازی، بر روی معیار کیفیت گزارشگری مالی مستخرج از سه مدل پرکاربرد اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی شامل: مدل تعدیل‌شده جونز^۱ (۱۹۹۵)، مدل تعدیل‌شده دچو و دیچو^۲ (۲۰۰۲) و مدل فرانسیس و همکاران^۳ (۲۰۰۵) برآزش و سپس مدل رگرسیونی مربوط به عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید گروه‌های مختلف بر اساس این سه مدل برآزش می‌گردد. در نهایت برای انتخاب مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی از دید گروه‌های ذینفع، مدلی که بتواند تاثیر عوامل را با دقت بیشتری تبیین نماید به عنوان مدل بهینه انتخاب می‌شود. قلمرو مکانی پژوهش، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی آن سال‌های ۱۳۸۷ تا سال ۱۳۹۷ می‌باشد. نمونه مطالعه با مدنظر قراردادن معیارهای زیر انتخاب شده‌اند: (۱) نمونه انتخابی شامل تمام شرکت‌های بورسی به جز موسسات مالی و بانک‌ها و واسطه‌گری‌ها (به لحاظ شرایط خاص محیط گزارشگری) باشد. (۲) سال مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفندماه باشد تا داده‌های حسابداری شرکت‌های مختلف با یکدیگر قابل مقایسه شوند و آثار تقویمی در مقایسه شرکت‌ها موثر نباشد. (۳) در بین سال‌های

۱. modified Jones model

۲. Modified Dechow and Dichev model

۳. Francies et al. model

۱۳۸۷ تا پایان سال ۱۳۹۷ در بورس اوراق بهادار فعال بوده و چون در پژوهش نیاز به محاسبه متغیرهای بازار سرمایه‌ای از قبیل بازده و قیمت سهام بود نیاز بود که توقف معاملاتی بیش از شش ماه نداشته باشند و دوره مالی خود را طی این مدت تغییر نداده باشند. (۴) کلیه اطلاعات مورد نیاز شرکت قابل محاسبه و طی دوره پژوهش در دسترس باشد. این محدودیت نیز اطمینان از به‌کارگیری یک نمونه یکنواخت برای مقایسه معیارهای مختلف را در پی خواهد داشت. اعمال محدودیت‌های فوق منجر به جمع‌آوری داده‌های ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس گردید.

جدول ۲. تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

کیفیت گزارشگری مالی: در این پژوهش از سه شاخص برای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی استفاده شده است.	
شاخص اول (FRQJ): مدل تعدیل شده جونز (۱۹۹۵): مدل جونز توسط دچو، اسلون و سوئینی ^۱ (۱۹۹۵) تعدیل شده و قوی‌ترین مدل برای اندازه‌گیری مدیریت سود (کیفیت گزارشگری مالی) می‌باشد. ابتدا کل اقلام تعهدی به شرح مدل (۱) زیر محاسبه می‌گردد:	
$TA_{i,t} = E_{i,t} - OCF_{i,t}$	رابطه (۱)
$\frac{TA_{i,t}}{A_{i,t-1}} = \alpha_1 \frac{1}{A_{i,t-1}} + \alpha_2 \frac{(\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t})}{A_{i,t-1}} + \alpha_3 \frac{PPE_{i,t}}{A_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$	رابطه (۲)
$NDA_{i,t} = \alpha_1 \frac{1}{A_{i,t-1}} + \alpha_2 \frac{(\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t})}{A_{i,t-1}} + \alpha_3 \frac{PPE_{i,t}}{A_{i,t-1}}$	رابطه (۳)
$DA_{i,t} = \frac{TA_{i,t}}{A_{i,t-1}} - NDA_{i,t}$	رابطه (۴)
شاخص دوم: (FRQD) مدل تعدیل شده دچو و دیچو (۲۰۰۲): این شاخص کیفیت سود از طریق تعدیل مدل دچو و دیچو (۲۰۰۲)، و توسط مک نیکولز (۲۰۰۲) ارائه شده است و به شرح مدل (۵) زیر می‌باشد:	
$TCA_{ccri,t} = \alpha_0 + \alpha_1 OCF_{i,t-1} + \alpha_2 OCF_{i,t} + \alpha_3 OCF_{i,t+1} + \alpha_4 \Delta REV_{i,t} + \alpha_5 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$	رابطه (۵)
شاخص سوم: (FRQF) مدل فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵): جهت ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی (کیفیت اقلام تعهدی) با استفاده از مدل فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵) از مدل (۶) زیر استفاده شده است:	
$TCA_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 CFO_{i,t-1} + \alpha_2 CFO_{i,t} + \alpha_3 CFO_{i,t+1} + \alpha_4 \Delta REV_{i,t} + \alpha_5 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$	رابطه (۶)

۱. Dechow, Sloan & Sweeney

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :

عوامل علی: ۱- هزینه‌های سیاسی: روابط و نفوذ سیاسی، انگیزه‌های مدیران را در ارتباط با گزارشگری مالی تحت تأثیر قرار می‌دهد. انتظار می‌رود این وضعیت در نهایت سبب ایجاد تفاوت چشم‌گیر در کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌هایی شود که در مقایسه با سایر شرکت‌ها از هزینه‌های سیاسی بالاتری برخوردارند (رضایی و ویسی حصار، ۱۳۹۳). الف- ارتباطات سیاسی (X1): اندازه‌گیری این متغیر براساس متغیر مجازی ۰ و ۱ می‌باشد به این معنی که چنانچه شرکتی دارای ارتباطات سیاسی باشد به آن مقدار ۱ و در غیر اینصورت مقدار ۰ اختصاص داده می‌شود. شرکتی دارای ارتباطات سیاسی است که اولاً بزرگترین سهامدار آن عضوی از دولت یا نهاد دولتی باشد و یا اینکه مدیرعامل، رئیس هیات مدیره و یا نایب رئیس هیات مدیره، نماینده سهام‌داران دولتی در شرکت باشد. ب- اندازه شرکت (X2): در فرضیه سیاسی عنوان شده که شرکت‌های بزرگ‌تر در مقایسه با شرکت‌های کوچک‌تر از حساسیت سیاسی بیشتری برخوردارند، بنابراین برای اندازه‌گیری این متغیر از لگاریتم مجموع فروش شرکت i در دوره مالی t استفاده شده است (منصورفر و همکاران، ۱۳۹۶). ج- نسبت بدهی‌های بلند مدت بر کل بدهی‌های شرکت (X3): مطالعات متعدد مانند فان و همکاران^۱ (۲۰۰۸)، فان و وانگ (۲۰۰۶)، معیار بدهی بلندمدت را به عنوان معیاری از هزینه‌های سیاسی دانسته‌اند و نشان داده‌اند که ارتباط سیاسی بیشتر در شرکت‌ها باعث می‌شود که فرصت دسترسی شرکت‌ها به منابع بلندمدت و کم‌هزینه‌تر فراهم شده و در نتیجه نسبت بدهی‌های بلندمدت بیشتر گردد (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۶). برای اندازه‌گیری این متغیر از نسبت بدهی‌های بلند مدت بر کل بدهی‌های شرکت i در دوره مالی t استفاده شده است. د- تراکم کارکنان (X4): رضایی و افروزی (۱۳۹۴)، معتقدند، هر چه تعداد کارکنان بیشتر باشد (تراکم کارکنان)، فشار وارده به شرکت بیشتر خواهد بود. از طرفی، شرکت از آن به‌عنوان اهرم فشار به دولت استفاده می‌کند، زیرا نیروی انسانی کار از جنبه اقتصادی در جامعه، اهمیت زیادی دارد. به همین منظور برای اندازه‌گیری این متغیر از لگاریتم تعداد کارکنان شرکت i برای دوره مالی t استفاده شده است. ه- نرخ موثر مالیاتی (X5): زیمرمن^۲ (۱۹۸۳)، به صورت تجربی، ارتباط بین نرخ‌های مالیاتی و اندازه شرکت را بررسی و نتایج این پژوهش نشان داد شرکت‌های بزرگ نسبت به شرکت‌های کوچک‌تر نرخ مالیاتی بالاتری دارند در نتیجه با هزینه‌های سیاسی بیش‌تری مواجه هستند (علی صوفی، ۱۳۹۴). برای محاسبه این متغیر طبق پژوهش علی صوفی و محمدپور (۱۳۹۴)، از تقسیم هزینه مالیات ابرازی بر سود عملیاتی شرکت i برای دوره مالی t استفاده شده است. خ- ریسک سیستماتیک (X6): یکی دیگر از متغیرهایی که برای اندازه‌گیری هزینه‌های سیاسی به کار می‌رود ریسک سیستماتیک می‌باشد. در حالت تعادل، بازدهی مورد انتظار سرمایه با ریسک سیستماتیک رابطه مستقیم دارد. بنابراین، شرکت‌های با ریسک سیستماتیک بالاتر به طور میانگین بازدهی‌های حسابداری بالاتر دارند. این بدان معنی است که اگر سیاستمداران سود گزارش شده شرکت‌ها را از لحاظ ریسک تعدیل نکنند، شرکت‌های پرریسک‌تر به نظر سودهای مازاد به دست می‌آورند و بنابراین مورد توجه قانون‌گذاران قرار می‌گیرند (جنانی و کنعانی علی‌آبادی، ۱۳۹۵). برای اندازه‌گیری ریسک سیستماتیک که همان متغیر بتا در مدل CAPM می‌باشد از نسبت کواریانس بازده ماهانه شرکت و بازده ماهانه شاخص بازار بر واریانس بازده ماهانه شاخص بازار استفاده شده است. ر- نسبت سرمایه‌بری (X7): متغیر دیگر در اندازه‌گیری هزینه‌های سیاسی نسبت سرمایه‌بری (به عبارت دیگر سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت) می‌باشد. در واقع شرکت‌هایی که از یک تکنولوژی سخت سرمایه استفاده می‌کنند هزینه فرصت سرمایه را در محاسبه سود خالص وارد نمی‌کنند، بنابراین شرکت‌هایی که حجم بالایی از اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات را در اختیار دارند، به طور میانگین سود

۱. Fan et al

۲. Zimmerman

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :

بالاتری نسبت به شرکت‌هایی که حجم کم‌تری از این دارایی‌ها را در اختیار دارند، گزارش می‌کنند ولو اینکه سود اقتصادی هر دوی این شرکت‌ها یکی است. بنابراین، مشابه عامل اندازه، می‌توان عنوان داشت که شرکت‌های بزرگ حجم بالایی از دارایی‌های ثابت را در اختیار دارند. بنابراین، از این جنبه نیز این قبیل شرکت‌ها در کانون توجه سیاستمداران قرار می‌گیرند. برای اندازه‌گیری این متغیر از نسبت اموال ماشین‌آلات و تجهیزات بر کل دارایی‌های شرکت i در دوره مالی t استفاده شده است (جنانی و کنعانی علی‌آبادی، ۱۳۹۵).

۲- فشار بازار سرمایه (X8): بر اساس فرضیه "رفنار فرصت‌طلبانه"، چنانچه مدیران شرکت‌ها به هر شکلی برای دستیابی به عملکردهای خاص و نیز حفظ منافع خود، تحت فشار باشند، در فرآیند محاسبه سود و گزارشگری مالی دخالت می‌کنند. هوپ و همکاران^۱ (۲۰۱۳)، نشان دادند که مدیران شرکت‌هایی که در معرض فشارهای بازار سرمایه برای برآورده نمودن پیش‌بینی‌های سود هستند و همچنین پاداش آن‌ها بر اساس عملکردشان در بازار سهام می‌باشد، انگیزه بالایی برای اقدامات دستکاری کننده سود داشته و کیفیت اقلام تعهدی این شرکت‌ها کاهش می‌یابد. برای اندازه‌گیری این متغیر از معیار دقت پیش‌بینی سود به شرح مدل (۷) زیر استفاده شده است، که در آن هر چه این نسبت بزرگتر باشد دقت پیش‌بینی کمتر و نشان دهنده فشار کمتر بازار سرمایه می‌باشد.

$$\text{رابطه (۷)} = \frac{|\text{سود هر سهم واقعی} - \text{سود هر سهم پیش‌بینی شده}|}{|\text{سود هر سهم پیش‌بینی شده}|} = \text{دقت پیش‌بینی سود}$$

۳- اجتناب مالیاتی (X9): طبق نظر خبرگان یکی از عوامل اصلی که در شرکت‌های ایرانی کیفیت گزارشگری مالی را تحت تاثیر قرار می‌دهد بحث اجتناب مالیاتی است. اجتناب مالیاتی که موجب کاهش خروج وجه نقد از شرکت به سوی دولت می‌شود، از گذشته به عنوان یک ارزش برای سهامداران تلقی می‌شده است. در پژوهش حاضر برای محاسبه اجتناب مالیاتی از مدل هانلون و هیتزمن^۲ (۲۰۱۰)، به شرح مدل (۸) زیر استفاده شده است:

$$\text{رابطه (۸)} = CTA_{i,t} = \frac{TXT_{i,t}}{P_{i,t}}$$

که در آن: $CTA_{i,t}$ = اجتناب مالیاتی شرکت i در سال t را نشان می‌دهد که هر چه این نسبت بزرگتر باشد اجتناب مالیاتی در شرکت کمتر و هر چه این نسبت کوچکتر اجتناب مالیاتی بیشتر است؛ $TXT_{i,t}$ = کل هزینه مالیاتی (مالیات ابرازی) شرکت i در سال t ؛ و $P_{i,t}$ = سود قبل از مالیات شرکت i در سال t می‌باشد. با توجه به اینکه نسبت بالا معیار معکوسی از اجتناب مالیاتی می‌باشد در منفی یک ضرب می‌شود تا تحلیل‌ها به طور مستقیم انجام گیرد.

۴- شرایط قرارداد بدهی (X10): یکی از انگیزه‌های مدیران برای انتخاب رویه‌های حسابداری افزایشده سود تحقق بخشیدن به شرایط پیش‌بینی شده در قرارداد وام و بدهی می‌باشد. برای اندازه‌گیری این متغیر مشابه پژوهش پورحیدری و همتی (۱۳۸۳)، از نسبت تسهیلات مالی بر حقوق صاحبان سهام شرکت i در دوره مالی t استفاده شده است.

۵- انگیزه پاداش مدیران (X11): از آنجا که داده‌های صورت‌های مالی به خصوص سود خالص اغلب برای اندازه‌گیری عملکرد مدیران مورد استفاده قرار می‌گیرند از این طریق مدیریت برای گزینش روش‌های حسابداری و اعمال اختیارات در خصوص برآوردهای حسابداری به منظور بهبود مزایای جبران خدمات خود اقدام می‌نمایند و از این طریق بر کیفیت

۱. hop et al

۲. hanlon and hitzman

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :

گزارشگری مالی تاثیر می‌گذارند. بر مبنای ماده ۱۳۴ قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ در صورتی که در اساسنامه پیش بینی شده باشد، مجمع عمومی می‌تواند مطابق با ماده ۲۹۰ همین قانون، نسبت معینی از سود خالص سالانه شرکت را به عنوان پاداش به اعضای هیات مدیره تخصیص دهد؛ با این شرط که میزان پاداش در نظر گرفته شده برای مدیران نباید در شرکتهای سهامی عام از ۵ درصد سودی که در همان سال به صاحبان سهام پرداخت می‌شود تجاوز کند.

۶- رقابت در بازار محصول (X12): به پیروی از مک‌فالس (۱۹۹۷) توانایی رقابت در بازار محصول، بر اساس نسبت فروش شرکت در صنعت متعلق به آن و به صورت مدل (۹) زیر اندازه‌گیری شده است (سلیمان‌خان و پورزمانی، ۱۳۹۶):

$$\text{رابطه (۹)} \quad \text{فروش شرکت } i \text{ در صنعت } j = \frac{\text{فروش شرکت } i \text{ در صنعت } j}{\text{کل فروش صنعت } j} \times 100 = \text{توانایی رقابت در بازار محصول}$$

۷- معامله با اشخاص وابسته (X13): معاملات با اشخاص وابسته بر اساس نظریه تضاد منافع در برخی موارد موجب متضرر شدن سهام‌داران شده و به مدیران شرکت‌ها اجازه می‌دهد که با هزینه سهام‌داران اقلیت، منافع شخصی خود را تأمین نمایند. برای اندازه‌گیری این متغیر از نسبت جمع کل مبالغ معاملات با اشخاص وابسته بر مجموع دارایی‌های ابتدای دوره شرکت استفاده شده است (نجفیان و صفری گرایلی، ۱۳۹۶).

۸- عدم تقارن اطلاعاتی (X14): برای سنجش عدم تقارن اطلاعاتی، از مدل ونکاتش و چیانگ (۱۹۸۶)، که برای تعیین دامنه قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام طراحی شده به شرح مدل (۱۰) زیر استفاده شده است:

$$\text{SPREAD}_{it} = \frac{(AP - BP) \times 100}{(AP + BP) \div 2} \quad (10)$$

که در آن: SPREAD_{it} : دامنه ی تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام شرکت i برای دوره مالی t می‌باشد؛

AP: میانگین قیمت پیشنهادی فروش سهام شرکت i برای دوره مالی t ؛

BP: میانگین قیمت پیشنهادی خرید سهام شرکت i برای دوره مالی t است. طبق این مدل، هر چه دامنه ی تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام عدد بزرگتری باشد، حاکی از عدم تقارن اطلاعاتی بیشتر است. در ارزیابی‌ها، قدر مطلق عدد حاصل از این مدل مورد استفاده قرار می‌گیرد.

عوامل مداخله‌گر: ۱- عوامل کلان اقتصادی

۱- الف- ۱- نرخ رشد ارز (X15): به منظور اندازه‌گیری تاثیر نرخ ارز بر کیفیت گزارش‌گری مالی از نرخ رشد آن نسبت به سال قبل استفاده شده است. ۱- الف- ۲- نرخ رشد تولید ناخالص ملی (X16): تولید ناخالص داخلی یکی از پراثرترین متغیرها در کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد و برای اندازه‌گیری اثر این متغیر از نرخ رشد تولید ناخالص ملی نسبت به سال پایه ۱۳۹۰ استفاده شده است. ۱- الف- ۳- نرخ بهره بانکی (X17): برای اندازه‌گیری این متغیر از نرخ سود سپرده‌های یک ساله اعلامی بانک مرکزی استفاده شده است.

۲- نظام راهبری شرکتی ۲- الف- سازو کارهای مالکیتی

۲- الف- ۱- مالکیت نهادی (X18): طبق موضوع بند ۲۷ ماده یک قانون اوراق بهادار سرمایه‌گذاران نهادی شامل: (۱) بانک‌ها و بیمه‌ها، (۲) هلدینگ‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق بازنشستگی، شرکت تامین سرمایه و صندوق‌های سرمایه‌گذاری ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار، (۳) هر شخص حقیقی یا حقوقی که بیش از ۵ درصد یا بیش از پنج میلیارد ریال از ارزش اسمی اوراق بهادار در دست انتشار ناشر را خریداری کند، (۴) سازمان‌ها و نهادهای دولتی و

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :

عمومی، ۵) شرکت‌های دولتی، ۶) اعضای هیات مدیره و مدیران ناشر یا اشخاصی که کارکرد مشابه دارند، می‌باشند. که در پژوهش حاضر برای محاسبه میزان مالکیت سهام‌داران نهادی مجموع سهام در اختیار سرمایه‌گذاران نهادی به شرح بالا تقسیم بر کل سهام منتشره شرکت می‌گردد تا درصد مالکیت سهام‌داران نهادی به دست آید. ۲-الف-۲- مالکیت مدیریتی (X19): مالکیت مدیریتی بیانگر درصد سهام نگهداری شده توسط اعضای هیات مدیره است. مالکیت هیات مدیره شامل میزان سهام تحت تملک اعضای هیات مدیره در هر یک از سنوات پژوهش می‌باشد که در پژوهش حاضر از تقسیم تعداد سهام در اختیار اعضای هیات مدیره بر کل سهام منتشره شرکت بدست می‌آید. ۲-الف-۳- نوع مالکیت (خصوصی و دولتی) (X20): در صورتی که بخش عمده سهام شرکت متعلق به بخش دولتی (شامل دولت، نهادها، شرکت‌های دولتی و شبه دولتی) باشد گفته می‌شود مالکیت شرکت از نوع دولتی است و اگر بخش عمده سهام شرکت در اختیار سهام‌دارانی غیر از موارد مذکور باشد گفته می‌شود مالکیت شرکت خصوصی است. در پژوهش حاضر اگر بخش عمده سهام شرکت مورد بررسی متعلق به بخش خصوصی باشد به آن مقدار یک و اگر دولتی باشد به آن مقدار صفر اختصاص داده می‌شود. ۲-الف-۴- تمرکز مالکیت (X21): تمرکز مالکیت به حالتی اطلاق می‌شود که میزان قابل توجهی از سهام شرکت در دست تعداد کمی از سهام‌داران عمده (اکثریت) بوده و نشان‌دهنده آن است که چه درصدی از سهام شرکت به عده‌ی محدودی تعلق دارد. در پژوهش حاضر تمرکز مالکیت نهادی از طریق شاخص هرفیندال هیرشمن محاسبه می‌شود که در آن درصد مالکیت سهام‌داران نهادی هر شرکت به توان ۲ رسیده و با هم جمع می‌شود و عددی بین ۰ و ۱ حاصل می‌شود که هرچه این عدد به یک نزدیک‌تر نشان از تمرکز مالکیت و معکوس آن نشان‌دهنده عدم تمرکز مالکیت می‌باشد.

$$HH = \sum_{i=1}^n INSOWN^2$$

۲-ب- سازوکارهای مدیریتی

۲-ب-۱- ترکیب هیات مدیره (X22): نشان‌دهنده نسبت اعضای غیرموظف هیات مدیره به کل اعضای هیات مدیره می‌باشد. در پژوهش حاضر استقلال هیات مدیره از تقسیم اعضای غیرموظف عضو هیات مدیره به کل اعضای هیات مدیره بدست می‌آید. ۲-ب-۲- دوگانگی پست مدیرعامل (X23): بر اساس تئوری نمایندگی، برای استقلال هیات مدیره از مدیریت، رئیس هیات مدیره و بالاترین مقام اجرائی نباید شخص واحدی باشند (رهنمای رودپشتی و همکاران، ۱۳۸۹). در این پژوهش دوگانگی به صورت یک متغیر مجازی که در اندازه‌گیری آن اگر نقش مدیرعامل از رئیس یا نایب رئیس هیئت مدیره تفکیک نشده باشد عدد یک، و در غیر این صورت عدد صفر به آن تعلق می‌گیرد. ۲-ب-۳- تخصص مالی هیات مدیره (X24): برای اندازه‌گیری این متغیر چنانچه اعضای هیات مدیره دارای تخصص مالی باشند مقدار ۱ و در غیر اینصورت مقدار صفر اختصاص داده می‌شود.

۲-ج- سازوکارهای نظارتی (حسابرسی)

۲-ج-۱- تخصص حسابرس در صنعت (X25): در این پژوهش، از سهم بازار به عنوان شاخصی برای اندازه‌گیری تخصص حسابرس در صنعت بهره گرفته می‌شود، به این دلیل که اولویت صنعت را نسبت به سایر حسابرسان نشان می‌دهد. برای اندازه‌گیری این متغیر مجموع دارایی‌های تمام صاحبکاران یک مؤسسه حسابرسی خاص در یک صنعت خاص بر مجموع دارایی‌های صاحبکاران کل آن صنعت تقسیم می‌شود (عزیزپور شیرسوار، ۱۳۹۵). ۲-ج-۲- گردش حسابرس (X26): دوره تصدی حسابرس، تعداد سال‌های انباشته از زمانی تعریف می‌شود که حسابرس فعالیت خود را برای اولین سال در واحد مورد رسیدگی آغاز کرده است (خداده شاملو و بادآور نهندي، ۱۳۹۶). به همین منظور اگر شرکای امضا کننده گزارش

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :

حسابرسی در ۲ سال گذشته تغییر نکرده باشند، به آن شرکت عدد صفر و در غیر اینصورت به آن شرکت عدد ۱ اختصاص داده می‌شود. ج-۲-۳- اندازه موسسه حسابرسی (X27): به منظور اندازه‌گیری اندازه موسسه حسابرسی، موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی در زمره موسسات حسابرسی کوچک و سازمان حسابرسی به دلیل کارکنان زیاد و قدمت بیشتر به عنوان موسسات حسابرسی بزرگ قرار می‌گیرد. برای سنجش این متغیر، اگر سازمان حسابرسی به عنوان حسابرس شرکت انتخاب شده باشد به آن مقدار ۱ و در غیر اینصورت مقدار ۰ اختصاص داده شده است (پورحیدری و همکاران، ۱۳۹۴). ج-۲-۴- واحد حسابرسی داخلی (X28): حسابرس داخلی به‌عنوان بخشی از سیستم کنترل داخلی بوده که در دهه اخیر به عنوان زیرمجموعه کمیته حسابرسی تلقی و توسط همین کمیته منصوب می‌شود. در پژوهش حاضر اگر یک شرکت واحد حسابرسی داخلی داشته باشد به آن عدد ۱ و در غیر اینصورت به آن شرکت عدد صفر اختصاص داده می‌شود. ج-۲-۵- استقرار کمیته حسابرسی (X29): کمیته حسابرسی مسئول نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی و کنترل‌های مربوط به آن است. در پژوهش حاضر اگر یک شرکت کمیته حسابرسی داشته باشد به آن شرکت عدد ۱ و در غیر اینصورت به آن شرکت عدد صفر اختصاص می‌یابد. ج-۲-۶- امتیاز کنترل کیفیت موسسات حسابرسی (X30): جامعه حسابداران رسمی ایران از طریق مراجعه حضوری همکاران کارگروه کنترل کیفیت به مؤسسات حسابرسی عضو و تکمیل پرسشنامه کنترل کیفیت مشتمل بر اندازه‌گیری ۳۶ شاخص مربوط، بر مبنای ۱۰۰۰ امتیاز و انتشار امتیاز مکتسبه، کیفیت حسابرسی در مؤسسات حسابرسی عضو را اندازه‌گیری و به صورت عام اطلاع‌رسانی می‌نماید، این امتیازها که "امتیاز کنترل کیفیت موسسات حسابرسی" نامیده می‌شوند به صورت (الف، ب، ج، د) منتشر می‌شوند، که در این پژوهش اگر امتیاز کنترل کیفیت حسابرس الف باشد به آن عدد ۱ و اگر غیر از الف باشد به آن عدد صفر اختصاص داده می‌شود.

۳- پیچیدگی حسابداری (X31): تهیه صورت‌های مالی تلفیقی به نوعی پیچیدگی‌های حسابداری شرکت مادر را افزایش می‌دهد. افزایش این پیچیدگی به طور مستقیم می‌تواند بر مدت زمان لازم برای حسابرسی شرکت مادر تاثیرگذار باشد. در مورد حسابرسی شرکت‌های مادر، حسابرس می‌بایست بر فرآیند حسابرسی شرکت‌های فرعی نیز نظارت مناسب داشته باشد، زیرا تحریف در صورت‌های مالی شرکت‌های فرعی می‌تواند باعث خدشه‌دار شدن صورت‌های مالی تلفیقی گردد. پیچیدگی حسابداری عامل مهمی بر به‌هنگام بودن اطلاعات جهت تصمیم‌گیری و در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی است (ایزدی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۳). برای اندازه‌گیری این متغیر اگر شرکت مورد بررسی صورت مالی تلفیقی تهیه کند به آن مقدار یک و در غیر اینصورت مقدار صفر اختصاص داده شده است.

عوامل زمینه‌ای (ساختاری)

۱- مراحل چرخه عمر شرکت:

بر اساس تئوری رقابتی و تئوری علامت‌دهی، شرکت‌ها طی مراحل مختلف چرخه عمرشان دارای ویژگی‌ها و شرایط متفاوتی هستند که ممکن است بر نحوه گزارشگری مالی آن‌ها اثرگذار باشد. برای اندازه‌گیری این متغیر از مدل دیکینسون (۲۰۱۱) استفاده شده است که در آن از صورت جریان وجوه نقد شرکت استفاده می‌شود. دیکینسون معتقد است که جریان وجوه نقد نشان‌دهنده تفاوت‌های سود آوری، رشد و ریسک یک شرکت است و از این رو می‌توان جریان وجوه نقد ناشی از عملیات (CFO)، جریان وجوه نقد ناشی از سرمایه‌گذاری (CFI)، و جریان وجوه نقد ناشی از تامین مالی (CFF) را در مراحل چرخه عمر شرکت‌ها (یعنی معرفی (X32)-رشد (X33)-بلوغ (X34)-نزول (X35)-افول (X36)) مورد استفاده قرار داد. روش استفاده به این صورت است که اگر $CFO < 0$ ، $CFI < 0$ ، و $CFF > 0$ شرکت در مرحله معرفی؛ و اگر $CFO > 0$ ، $CFI < 0$ ، و $CFF > 0$ شرکت در مرحله رشد؛ و اگر $CFO > 0$ ، $CFI < 0$ ، و $CFF < 0$ شرکت در مرحله بلوغ؛ و اگر

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :

$CFO < 0$, $CFI > 0$, $CFF \leq 0$ یا $CFF \geq 0$ شرکت در مرحله نزول و باقیمانده ی سال - شرکت ها در مرحله رکود دسته بندی می شوند. شناسایی مراحل چرخه عمر شرکت بر مبنای روش دیکینسون (۲۰۱۱) باعث استنباط جنبه های مختلفی از قبیل رفتار تولیدی، یادگیری یا تجربه، سرمایه گذاری، سهم بازار، و الگوهای ورود و خروج می گردد. در نتیجه این فرایند می تواند عملکرد و تخصیص منابع شرکت را نشان دهد. به منظور پیاده سازی مدل دیکینسون (۲۰۱۱) در ایران صورت جریان وجوه نقد پنج طبقه ای طبق استاندارد ایران به صورت جریان وجوه نقد سه طبقه ای طبق FASB تبدیل شده است (طالب نیا و حشمت، ۱۳۹۶):

۲- استانداردهای حسابداری ایران (X37): روش های حسابداری که توسط استانداردهای حسابداری تجویز می شوند می توانند بستر سوء استفاده از روش مزبور را فراهم کنند. به عنوان مثال استفاده از روش تجدید ارزیابی در شناسایی دارایی ها علی رغم تمام محدودیت های لحاظ شده توسط استاندارد، امکان سوء استفاده و تقلب در شناسایی دارایی ها را فراهم می کند برای اندازه گیری این متغیر چنانچه شرکتی تغییر رویه و یا تجدید ارزیابی دارایی انجام داده باشد مقدار ۱ و در غیر این صورت مقدار صفر اختصاص داده می شود.

۳- قوانین و الزامات بورس (X38): قوانین و الزامات بورس از جمله الزام به افشای اجباری، عدم تقارن اطلاعاتی و وجود تضاد منافع نمایندگی بین مدیران و سرمایه گذاران برون سازمانی را کاهش می دهد. برای اندازه گیری این متغیر از دستورالعمل پذیرش اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار استفاده شده است و به همین منظور اگر شرکتی تمامی موارد را رعایت کرده باشد به آن مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر اختصاص داده شده است:

۳- فرهنگ عمومی: ارزش های فرهنگی هر جامعه ای بر رفتار حرفه ای افراد آن جامعه تاثیر می گذارد. برای اندازه گیری این متغیر مطابق پژوهش نوروش و دیانتی دیلمی (۱۳۸۲) از متغیرهای مشاهده پذیر زیر جهت اندازه گیری ارزش های فرهنگی در ایران استفاده شده است:

جدول ۱-۲. متغیرهای مشاهده پذیر برای سنجش میزان فاصله قدرت در ایران (X39)

متغیر	رابطه	نوع مشاهده پذیر با میزان فاصله قدرت	هنجارهای اولیه فاصله قدرت	
			متغیرهای مشاهده پذیر	فاصله قدرت زیاد / فاصله قدرت کم
سهم ارزش افزوده فعالیت های اقتصادی بخش کشاورزی در تولید ناخالص داخلی	معکوس	افزوده	بالا بودن میزان بخش های کشاورزی و اندک بودن بخش های صنعتی	کاهش بخش های کشاورزی و افزایش بخش های صنعتی مدرن
نرخ شهرنشینی	معکوس	افزوده	بالا بودن نرخ روستانشینی	گسترش شهرنشینی
تعداد جمعیت باسواد/ کل جمعیت بالای ۶ سال	معکوس	افزوده	کم توجهی به امر آموزش و پرورش	توجه زیاد به آموزش و پرورش

جدول ۲-۲. متغیرهای مشاهده پذیر برای سنجش میزان اجتناب از عدم اطمینان (بلا تکلیفی) در ایران (X40)

متغیرهای مشاهده پذیر	هنجارهای اولیه اجتناب از عدم اطمینان
متغیرهای مشاهده پذیر	هنجارهای اولیه اجتناب از عدم اطمینان

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :			
اجتناب از عدم اطمینان کم	اجتناب از عدم اطمینان زیاد	نوع رابطه متغیر مشاهده‌پذیر با میزان عدم اطمینان	معکوس
افراد خواهان سرمایه‌گذاری در بازار سهام هستند.	افراد تمایل کمی به سرمایه‌گذاری در سهام دارند.	حجم معاملات بازار بورس اوراق بهادار تهران	معکوس
کشور دارای ثبات اقتصادی است.	کشور دچار نوسانات شدید اقتصادی است.	میزان تغییر نرخ ارز - درصد تغییر در تولید ناخالص داخلی	معکوس
جدول ۲-۳. متغیرهای مشاهده‌پذیر برای سنجش میزان فردگرایی در ایران (X41)			
هنجارهای اولیه فردگرایی		متغیرهای مشاهده‌پذیر	نوع رابطه متغیر مشاهده‌پذیر با میزان فردگرایی
فردگرایی کم (جمع‌گرا)	فردگرایی زیاد		
پایین بودن میزان طلاق در جامعه	بالا بودن آمار طلاق در جامعه	نرخ طلاق	مستقیم
تمایل افراد جامعه به تاهل	تمایل افراد جامعه به تجرد	افراد هرگز ازدواج نکرده/ جمعیت بالای ۱۰ سال	مستقیم
بالا بودن جمعیت هر خانوار	پایین بودن جمعیت هر خانوار	متوسط افراد هر خانوار	معکوس
پایین بودن میزان تولید ناخالص ملی سرانه کشور	بالا بودن میزان تولید ناخالص ملی سرانه کشور	تولید ناخالص ملی سرانه کشور	مستقیم
جدول ۲-۴. متغیرهای مشاهده‌پذیر برای سنجش میزان مردمنشی در ایران (X42)			
هنجارهای اولیه مردمنشی		متغیرهای مشاهده‌پذیر	نوع رابطه متغیر مشاهده‌پذیر با میزان مردمنشی
مردمنشی کم (زن منش)	مردمنشی زیاد		
پایین بودن نرخ بی‌سوادی در جامعه	بالا بودن میزان بی‌سوادی در جامعه	تعداد افراد بی‌سواد/ کل جمعیت بالای ۶ سال	معکوس
توجه به افراد فقیر و نیازمند جامعه	بی‌توجهی به نیازمندان و فقرا	میزان بودجه دولت برای تامین اجتماعی و بهداشتی/ کل بودجه کشور	معکوس
حل مسالمت‌آمیز اختلافات موجود از طریق گفتگو و مذاکره	حل اختلافات موجود از طریق جنگ و منازعه	میزان بودجه دفاعی کشور/ کل بودجه کشور	مستقیم
رچنان حفظ محیط زیست بر رشد اقتصادی	رچنان رشد اقتصادی بر حفظ محیط زیست	بودجه دولت جهت حفاظت از محیط زیست/ کل بودجه کشور	معکوس
جدول ۲-۵. متغیرهای مشاهده‌پذیر برای سنجش افق دید ایرانیان (X43)			
هنجارهای اولیه افق دید افراد جامعه		متغیرهای مشاهده‌پذیر	

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :			
افق دید کوتاه مدت	افق دید بلندمدت	نوع رابطه متغیر	مشاهده پذیر با افق دید افراد جامعه
افراد جامعه تمایل کمی به پس انداز منابعشان در سرمایه گذاری های ثابت دارند.	افراد جامعه حاضرند منابع خود را در سرمایه گذاری های پرریزه پس انداز نمایند.	ثابت	سرمایه گذاری های ناخالص/تولید ناخالص ملی
کم توجهی به منابع انسانی و آموزش و پرورش آنها	توجه به منابع انسانی و آموزش و پرورش آنها	مستقیم	میزان بودجه اختصاص یافته به آموزش و پرورش/کل بودجه کشور

راهنماها:

۱- استقرار نظام کنترل داخلی (X44): برای اندازه گیری این متغیر مطابق با پژوهش لی و همکاران^۱ (۲۰۱۶) از یک متغیر مجازی استفاده شده است به این صورت که اگر شرکت دارای ضعف کنترل داخلی باشد به آن مقدار صفر و در غیر این صورت به آن مقدار ۱ اختصاص داده می شود. ۲- استقرار سیستم بهای تمام شده محصولات: سیستم های هزینه یابی سنتی اطلاعات واقعی از فرایند عملیات و هزینه ها را نشان نمی دهد زیرا این سیستم ها تنها هزینه هایی که به راحتی قابل شناسایی هستند را در محاسبه بهای تمام شده در نظر می گیرند و هزینه های غیرمستقیم نقشی در محاسبه بهای تمام شده ندارند. از این رو به منظور محاسبه دقیق بهای تمام شده محصولات و خدمات سیستم های بهایابی جدید نقش تعیین کننده دارند. (دسترسی به این داده به علت محدودیت در دریافت اطلاعات از شرکت ها امکان پذیر نبود) ۳- گزارشگری مالی میان دوره ای (X45): برای اندازه گیری این متغیر چنانچه شرکتی گزارشگری مالی میان دوره ای نداشته باشد یا با تاخیر ارائه داده باشد مقدار ۱ و در غیر این صورت صفر اختصاص داده می شود. ۴- محافظه کاری (X46): برای اندازه گیری محافظه کاری از مدل محافظه کاری غیرشرطی گیولی و هاین^{۱۸} (۲۰۰۰) که رابطه ای مثبتی بر اقلام تعهدی طی دوره های مالی است به شرح مدل (۱۱) زیر استفاده شده است،

$$CONS_t = \frac{TACC_t}{TotalAsset_t} \times (-1) \quad (11)$$

به منظور ایجاد ارتباط مستقیم بین شاخص مزبور و میزان محافظه کاری و تفسیر بهتر نتایج، مقادیر حاصل شده در عدد ۱- ضرب می شوند.

۵- توانایی مدیریت (X47): برای اندازه گیری توانایی مدیریتی از الگوی ارائه شده توسط دمرجیان و همکاران^{۱۹} (۲۰۱۲) که مبتنی بر متغیرهای حسابداری است، استفاده شده است. در این الگو توانایی مدیریت باقیمانده (پسماند) مدلی است که در آن کارایی شرکت متغیر وابسته بوده و از طریق کنترل ویژگی های ذاتی شرکت قابل برآورد است. منطبق این مدل این است که به طور کلی کارایی شرکت از دو بخش تشکیل یافته یک بخش آن مربوط به ویژگی های ذاتی شرکت از قبیل اندازه، سهم بازار، جریان نقد آزاد، سن شرکت و... است و بخش دیگر که همان باقیمانده مدل است مربوط به توانایی مدیر است. بر این اساس، دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲) ابتدا برای محاسبه متغیر وابسته در مدل خود (مدل شماره ۱۳) که

۱. lee et al

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :

همان کارایی شرکت می‌باشد از الگوی تحلیل پوششی داده‌ها (DEA) که در مدل (۱۲) نشان داده شده است استفاده کرده‌اند.

$$\alpha\theta = \frac{Sales_{i,t}}{\vartheta_1 COGS_{i,t} + \vartheta_2 SG\&A_{i,t} + \vartheta_3 NETPPE_{i,t} + \vartheta_4 OpsLease_{i,t} + \vartheta_5 R\&D_{i,t} + \vartheta_6 Goodwill_{i,t} + \vartheta_7 Intan_{i,t}}$$

که در آن: $Sales_{i,t}$ = فروش شرکت i در سال t ؛ $COGS_{i,t}$ = بهای تمام شده کلای فروش رفته شرکت i در سال t ؛ $SG\&A_{i,t}$ = هزینه‌های عمومی، اداری و فروش شرکت i در سال t ؛ $NetPPE_{i,t}$ = خالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات شرکت i در سال t ؛ $OpsLease_{i,t}$ = هزینه اجاره عملیاتی شرکت i در سال t ؛ $R\&D_{i,t}$ = هزینه تحقیق و توسعه شرکت i در سال t ؛ $Goodwill_{i,t}$ = سرقتی خریداری شده شرکت i در ابتدای سال t ؛ $Intan_{i,t}$ = خالص دارایی نامشهود شرکت i در ابتدای سال t . در این مدل برای هر کدام از متغیرهای ورودی ضریب خاص ϑ در نظر گرفته شده است زیرا اثر همه متغیرهای ورودی بر خروجی (فروش)، یکسان نیست. برای بدست آوردن این ضرایب، رگرسیونی از تاثیر ورودی‌ها بر خروجی‌ها برآورد شده و میزان تاثیر هر یک از ورودی‌ها بر خروجی (فروش) از طریق ضرایب رگرسیونی بدست آمده است. هدف از محاسبه θ کارایی شرکت، اندازه‌گیری توانایی مدیریت است از آنجا که در محاسبات مربوط به کارایی (مدل (۱۲))، ویژگی‌های ذاتی شرکت نیز دخالت دارد، نمی‌توان توانایی مدیریت را به درستی اندازه‌گیری کرد؛ زیرا متاثر از این ویژگی‌ها، بیشتر یا کمتر از مقدار واقعی محاسبه می‌شود. دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲) به منظور کنترل اثر ویژگی‌های ذاتی شرکت در الگویی که ارائه داده‌اند، کارایی شرکت را به ۲ بخش جدا؛ یعنی کارایی بر اساس ویژگی‌های ذاتی شرکت و توانایی مدیریت، تقسیم کرده‌اند. آن‌ها این کار را با استفاده از کنترل ۵ ویژگی خاص شرکت: اندازه شرکت، سهم بازار شرکت، جریان نقدی شرکت، عمر پذیرش شرکت در بورس و فروش خارجی (صادرات) انجام داده‌اند. هر کدام از این ۵ متغیر که ویژگی ذاتی شرکت هستند، می‌توانند به مدیریت کمک کنند تا تصمیمات بهتری اتخاذ نمایند یا در جهت عکس عمل کرده و توانایی مدیریت را محدود کنند. این ۵ ویژگی در مدل (۱۳) که توسط دمرجیان و همکاران (۲۰۱۲)، ارائه شده، کنترل شده‌اند:

$$\begin{aligned} \text{Firm Efficiency}_{j,t} = & \alpha_0 + \alpha_1 \text{Size}_{j,t} + \alpha_2 \text{MarketShare}_{j,t} \\ & + \alpha_3 \text{Free Cash Flow Indicator}_{j,t} + \alpha_4 \text{Age}_{j,t} \\ & + \alpha_5 \text{Foreign Currency Indicator}_{j,t} + \varepsilon_{j,t} \end{aligned} \quad \text{رابطه (۱۳)}$$

که در آن: $Size_{j,t}$ = اندازه شرکت j در سال t و برابر است با لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌های شرکت ؛ $Market Share_{j,t}$ = سهم بازار شرکت j در سال t و برابر است با نسبت فروش شرکت به فروش کل صنعت ؛ $Free Cash Flow Indicator_{j,t}$ = افزایش (کاهش) در جریان نقد عملیاتی شرکت j در سال t را نشان می‌دهد که در صورت مثبت بودن جریان نقد عملیاتی، برابر یک و در صورت منفی بودن برابر صفر در نظر گرفته شده است ؛ $Age_{j,t}$ = عمر شرکت j از زمان تاسیس تا سال t و برابر است با لگاریتم طبیعی تعداد این سال‌ها ؛ $Foreign Currency Indicator_{j,t}$ = صادرات شرکت j در سال t و برای شرکت‌هایی که صادرات داشته‌اند، برابر ۱ و در غیر اینصورت، صفر در نظر گرفته شده است. ؛ $\varepsilon_{j,t}$ = باقیمانده الگو است که نشان دهنده میزان توانایی مدیریت است. مدل (۱۳) نیز همانند الگوی تحلیل پوششی داده‌ها باید بر اساس صنعت تحلیل شود.

۶- سرمایه فکری (X47): برای اندازه‌گیری سرمایه فکری از مدل ضریب ارزش افزوده فکری پالیک (۱۹۹۸)، به شرح مدل (۳-۱۵) زیر استفاده شده است (دارایی، ۱۳۹۱):

متغیرهای عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی :	
رابطه (۱۴)	$VAIC_i = HCE_i + CEE_i + SCE_i$
که در آن: $VAIC_i$ = ضریب سرمایه فکری؛ HCE_i = ضریب سرمایه انسانی؛ CEE_i = ضریب سرمایه ارتباطی؛ و SCE_i = ضریب سرمایه ساختاری می باشند. اولین گام برای محاسبه اجزای سرمایه فکری، محاسبه ارزش افزوده کلی شرکت (VA_i) مطابق مدل (۳-۱۶) زیر می باشد:	
رابطه (۱۵)	$VA_i = I_i + DP_i + W_i + D_i + T_i + R_i$
که در آن: I_i = هزینه بهره؛ DP_i = هزینه استهلاک؛ W_i = حقوق و دستمزد؛ D_i = سود تقسیمی سهام؛ T_i = مالیات؛ و R_i = سود انباشته می باشد. بر طبق مدل پالیک (۱۹۹۸) ضریب کارایی سرمایه انسانی طبق مدل (۱۶) زیر اندازه گیری می شود:	
رابطه (۱۶)	$HCE_i = \frac{VA_i}{HC_i}$
که در آن: HC_i = کل مبلغ سرمایه گذاری شده برای حقوق و دستمزد می باشد. همینطور ضریب کارایی سرمایه ارتباطی طبق مدل (۳-۱۸) زیر اندازه گیری می شود:	
رابطه (۱۷)	$CEE_i = \frac{VA_i}{CE_i}$
که در آن: CE_i = ارزش دفتری خالص دارایی ها می باشد. و ضریب کارایی سرمایه ساختاری طبق مدل (۱۸) زیر اندازه گیری می شود:	
رابطه (۱۸)	$CEE_i = \frac{SC_i}{VA_i}$
که در آن: SC_i = سرمایه ساختاری می باشد که برای محاسبه آن از مدل (۱۹) زیر استفاده می شود:	
رابطه (۱۹)	$SC_i = VA_i - HC_i$

آمار توصیفی

آماره های توصیفی پژوهش که شمایی کلی از وضعیت داده های پژوهش ارائه می کنند، در جداول (۳) و (۴) ارائه شده است. جدول (۳) فراوانی متغیرهای مجازی را نشان می دهد. همانطور که در جدول (۴) مشاهده می شود تعداد مشاهدات مربوط به فرضیه ها ۱۳۲۰ مشاهده می باشد.

جدول ۳. فراوانی متغیرهای مجازی پژوهش

مقدار شاخص	۱X ارتباطات سیاسی			۲X نوع مالکیت			۳X دوگانگی پست مدیرعامل		
	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۰	۱۱۶۷	۸۸/۴	۸۸/۴	۱۰۸	۸/۲	۸/۲	۱۱۱۰	۸۴/۱	۸۴/۱
۱	۱۵۳	۱۱/۶	۱۰۰	۱۲۱۲	۹۱/۸	۱۰۰	۲۱۰	۱۵/۹	۱۰۰

جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	
مقدار شاخص	۲۳X اندازه موسسه حسابرسی			۲۶X گردش حسابرس			۲۴X تخصص مالی هیات مدیره		
	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	
	۷۴/۰	۹۷۷	۷۸/۳	۷۸/۳	۱۰۳۴	۴۸/۹	۴۸/۹	۶۴۶	
۰	۱۰۰	۲۶/۰	۳۴۳	۱۰۰	۲۱/۷	۲۸۶	۱۰۰	۵۱/۱	۶۷۴
جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	
مقدار شاخص	۲۸X واحد حسابرسی داخلی			۲۹X کمیته حسابرسی			۳۰X امتیاز کنترل کیفیت موسسات حسابرسی		
	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	
	۵۶/۱	۷۴۱	۵۶/۱	۷۴۱	۵۶/۱	۷۴۱	۲۱/۱	۲۷۹	
۱	۱۰۰	۴۳/۹	۵۷۹	۱۰۰	۴۳/۹	۵۷۹	۱۰۰	۷۸/۹	۱۰۴۱
جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	
مقدار شاخص	۳۱X پیچیدگی حسابداری			۳۲X مرحله معرفی			۳۳X مرحله رشد		
	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	
	۵۷/۱	۷۵۴	۵۷/۱	۷۵۴	۹۲/۵	۹۲/۵	۷۸/۳	۱۰۳۳	
۱	۱۰۰	۴۲/۹	۵۶۶	۱۰۰	۷/۵	۹۹	۱۰۰	۲۱/۷	۲۸۷
جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	
مقدار شاخص	۳۴X مرحله بلوغ			۳۵X مرحله نزول			۳۶X مرحله افول		
	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	
	۴۳/۱	۵۶۹	۴۳/۱	۵۶۹	۹۶/۱	۹۶/۱	۹۰/۰	۱۱۸۸	
۱	۱۰۰	۵۶/۹	۷۵۱	۱۰۰	۳/۹	۵۱	۱۰۰	۱۳۲	
جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	
مقدار شاخص	۳۷X استانداردهای حسابداری			۳۸X قوانین و الزامات بورس			۴۴X نظام کنترل داخلی		
	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	
	۶۲/۸	۸۲۹	۶۲/۸	۸۲۹	۴۱/۳	۴۱/۳	۶۱/۴	۸۱۰	
۱	۱۰۰	۳۷/۲	۴۹۱	۱۰۰	۵۸/۷	۷۷۵	۱۰۰	۳۸/۶	۵۱۰
جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	
مقدار شاخص	۴۵X گزارشگری مالی میان دوره‌ای								
	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	
	۱۹/۲	۲۵۴	۱۹/۲	۲۵۴					
۱	۱۰۰	۸۰/۸	۱۰۶۶						
جمع	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	۱۳۲۰	۱۰۰	

جدول (۳)، نشان می‌دهد که از ۱۳۲۰ مشاهده، ۱۵۳ سال- شرکت دارای ارتباطات سیاسی هستند که ۱/۶ درصد از مشاهدات می‌باشد. همینطور نشان می‌دهد که از ۱۳۲۰ مشاهده، ۱۲۱۲ سال- شرکت دارای مالکیت خصوصی بوده که شامل ۹۱/۸ درصد از مشاهدات است. نتایج ارائه شده در جدول ۴ در زیر آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش می‌باشد.

جدول ۴: آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در سطح کل شرکت‌ها

متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	میانه	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	چولگی	کشیدگی
FRQJ	۱۳۲۰	-۰/۱۰۱	-۰/۰۷۲	۰/۰۹۷	-۰/۶۷۷	-۰/۰۰۱	-۲/۲۲۳	۶/۹۰۰
FRQD	۱۳۲۰	-۰/۰۹۵	-۰/۰۷۱	۰/۰۸۸	-۰/۶۳۱	-۰/۰۰۰۱	-۲/۰۷۴	۶/۲۸۱
FRQF	۱۳۲۰	-۰/۰۹۲	-۰/۰۷۴	۰/۰۷۰	-۰/۴۹۱	-۰/۰۰۲	-۱/۹۹۴	۵/۸۰۹
X ₂	۱۳۲۰	۵/۸۸۸	۵/۸۴۷	۰/۶۸۵	۳/۸۶۵	۸/۲۲۴	۰/۵۰۴	۰/۸۴۲
X ₃	۱۳۲۰	۰/۱۳۵	۰/۰۸۸	۰/۱۳۳	۰/۰۰۰۲	۰/۷۰۸	۱/۷۵۵	۳/۱۸۲
X ₄	۱۳۲۰	۲/۷۰۳	۲/۵۹۲	۰/۴۷۰	۱/۴۷۷	۴/۳۹۸	-۰/۸۲۲	۱/۶۱۱
X ₅	۱۳۲۰	۰/۱۰۶	۰/۱۱۱	۰/۰۸۶	۰/۰۰۰	۰/۲۲۵	-۰/۰۲۸	-۱/۵۷۸
X ₆	۱۳۲۰	۰/۴۱۵	۰/۳۹۸	۰/۷۹۷	-۱/۸۱۱	۲/۹۸۲	-۰/۲۲۱	۱/۹۲۷
X ₇	۱۳۲۰	۰/۲۵۸	۰/۲۱۳	۰/۱۸۵	-۰/۰۰۰۴	۰/۸۹۲	۱/۰۱۵	۰/۶۲۴
X ₈	۱۳۲۰	۰/۴۸۹	۰/۳۰۲	۰/۶۵۶	۰/۰۲۵	۴/۳۴۶	۴/۱۶۶	۱۸/۷۶۹
X ₉	۱۳۲۰	-۰/۱۰۶	-۰/۱۱۱	۰/۰۸۶	-۰/۲۲۵	۰/۰۰۰	-۰/۰۲۸	-۱/۵۷۸
X ₁₀	۱۳۲۰	۰/۸۰۴	۰/۶۹۵	۰/۵۲۲	۰/۰۱۲	۱/۹۷۳	-۰/۴۷۲	-۰/۸۸۳
X ₁₁	۱۳۲۰	۰/۰۳۲	۰/۰۳۶	۰/۰۲۱	۰/۰۰۱	۰/۱۵۶	۱/۱۲۱	۵/۴۷۱
X ₁₂	۱۳۲۰	۰/۰۵۷	۰/۰۲۱	۰/۱۰۴	۰/۰۰۱	۰/۵۷۷	۳/۰۶۲	۹/۵۰۷
X ₁₃	۱۳۲۰	۰/۴۱۸	۰/۳۵۸	۰/۳۳۵	۰/۰۳۱	۳/۳۸۲	۴/۴۷۴	۲۹/۰۶۸
X ₁₄	۱۳۲۰	۲/۱۶۵	۲/۰۰۸	۱/۱۵۴	۰/۰۰۰	۵/۳۴۹	-۰/۳۴۱	-۰/۵۴۰
X ₁₅	۱۳۲۰	۰/۱۳۳	۰/۰۶۱	۰/۲۰۱	۰/۰۰۶	۰/۷۳۴	۲/۳۶۵	۴/۳۳۷
X ₁₆	۱۳۲۰	۰/۱۸۳	۰/۱۹۳	۰/۱۰۴	-۰/۰۱۲	۰/۳۵۱	-۰/۱۹۸	-۰/۶۹۸
X ₁₇	۱۳۲۰	۰/۱۷۵	۰/۱۶۰	۰/۰۲۸	۰/۱۴۰	۰/۲۲۰	-۰/۱۹۹	-۱/۶۰۴
X ₁₈	۱۳۲۰	۰/۶۹۴	۰/۷۴۲	۰/۲۱۱	۰/۰۲۳	۰/۹۹۵	-۱/۱۸۸	۰/۹۹۶
X ₁₉	۱۳۲۰	۰/۶۵۸	۰/۷۱۰	۰/۲۴۱	۰/۰۰۰	۰/۹۹۰	-۱/۱۲۱	۰/۵۷۸
X ₂₁	۱۳۲۰	۰/۳۳۰	۰/۳۱۲	۰/۱۹۵	۰/۰۰۳	۰/۹۰۱	۰/۷۴۵	۰/۵۱۰
X ₂₂	۱۳۲۰	۰/۶۱۱	۰/۶۰۰	۰/۲۱۶	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	-۰/۹۵۷	۰/۷۷۲
X ₂₅	۱۳۲۰	۰/۱۶۳	۰/۰۵۱	۰/۲۴۴	۰/۰۰۱	۰/۹۰۴	۲/۰۱۹	۳/۱۰۸
X ₃₉	۱۳۲۰	۰/۵۴۹	۰/۵۴۱	۰/۰۱۴	۰/۵۳۴	۰/۵۷۲	-۰/۴۹۴	-۱/۳۷۸
X ₄₀	۱۳۲۰	۳/۹۰۳	۳/۷۲۰	۰/۳۲۰	۳/۶۰۱	۴/۴۶۳	-۰/۶۴۴	-۱/۳۷۱
X ₄₁	۱۳۲۰	۰/۱۴۳	۰/۱۳۷	۰/۰۱۶	۰/۱۲۷	۰/۱۷۱	۰/۵۵۰	-۱/۳۵۳
X ₄₂	۱۳۲۰	۰/۰۴۸	۰/۰۴۷	۰/۰۰۴	۰/۰۴۴	۰/۰۵۶	۰/۷۸۱	-۰/۸۴۲

متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	میانه	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	چولگی	کشیدگی
X ₄₃	۱۳۲۰	۰/۲۱۲	۰/۲۱۱	۰/۰۱۶	۰/۱۹۱	۰/۲۴۸	۰/۸۱۵	۰/۱۰۵
X ₄₆	۱۳۲۰	۰/۰۱۹	-۰/۰۱۶	۰/۱۲۸	-۰/۵۷۷	۰/۵۵۵	۰/۰۴۹	۳/۳۳۶
X ₄₇	۱۳۲۰	۰/۰۰۴	۰/۰۱۸	۰/۱۱۸	-۰/۳۷۵	۰/۲۱۷	-۱/۰۷۹	۱/۳۹۸
X ₄₈	۱۳۲۰	۴/۹۱۹	۴/۱۸۶	۲/۹۶۵	۰/۱۲۶	۱۲/۶۳۵	۰/۸۹۵	۰/۳۵۰

یافته‌های پژوهش

روش آماری مورد استفاده در این پژوهش رگرسیون با استفاده از داده‌های ترکیبی است. مدل‌های کمی پژوهش از طریق نتایج حاصل از الگوهای اقتصادسنجی و رگرسیون چند متغیره برآورد شده است. در داده‌های ترکیبی به منظور انتخاب بین داده‌های تابلویی و داده‌های تلفیقی از آزمون اف-لیمر استفاده شده است و بر اساس معنی داری کمتر از ۵ درصد این آزمون روش داده‌های تابلویی انتخاب شده و در مرحله بعدی برای انتخاب بین روش اثرات ثابت و اثرات تصادفی از آزمون هاسمن استفاده شده که معنی داری کمتر از ۵ درصد آن حاکی از استفاده از رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و معنی داری بیش‌تر از ۵ درصد حاکی از استفاده از رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی می‌باشد. برای برآورد پارامترهای مدل‌های رگرسیون، آزمون فرض‌های کلاسیک از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از جمله مهم‌ترین این فرض‌ها، فرض‌های مربوط به بررسی نرمال بودن باقیمانده‌های مدل، عدم وجود خودهمبستگی، عدم وجود هم‌خطی و عدم وجود ناهمسانی واریانس بین باقیمانده‌های مدل است.

برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید حسابرسان

به منظور برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید حسابرسان، کلیه متغیرهای مطرح توسط آن‌ها همانطور که در جدول ۱. پیش‌تر آورده شده بعد از کمی‌سازی بر روی کیفیت گزارشگری مالی (که از طریق برآورد سه مدل پرکاربرد اندازه‌گیری‌کننده کیفیت گزارشگری مالی "تعدیل شده جونز، دچو و دیچو و فرانسیس" حاصل شده‌اند) برازش شده‌اند. بعد از حذف کلیه متغیرهای با سطح معناداری بالاتر از ۵ درصد نتایج به شرح (جدول ۵) زیر حاصل شده است:

جدول ۵. برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید حسابرسان

متغیرها	نماد	جونز تعدیل شده ۱۹۹۵	دچو و دیچو تعدیل شده ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
مقدار ثابت	Constant	-5/358 ۰/۳۰۷	0/5571 ۰/۹۲۰۲	-8/556 ۰/۱۱۷۱
ارتباطات سیاسی	X1	-0/140 ۰/۱۱۷۵	-0/2700 ۰/۰۰۴۴	-0/3396 ۰/۰۰۰۲
اندازه شرکت	X2	0/072 ۰/۱۴۵۰	0/2004 ۰/۰۰۰۱	0/2010 ۰/۰۰۰۱

متغیرها	نماد	جوزر تعدیل شده ۱۹۹۵	دچو و دچو تعدیل شده ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
نسبت سرمایه‌بری	X7	1/085 ۰/۰۰۰۰	0/3274 ۰/۰۴۲۹	0/2162 ۰/۱۷۲۷
فشار بازار سرمایه	X8	-0/0005 ۰/۹۸۱۲	-0/0010 ۰/۹۶۳۴	0/0062 ۰/۷۸۳۳
معامله با اشخاص وابسته	X13	-0/3899 ۰/۰۰۰۰	-0/2319 ۰/۰۰۷۰	-0/367 ۰/۰۰۰۰
مالکیت نهادی	X18	0/0668 ۰/۶۱۳۴	0/0261 ۰/۸۵۲۰	-0/1525 ۰/۲۶۷۹
ترکیب هیات مدیره	X22	0/0238 ۰/۸۵۸۴	-0/0006 ۰/۹۹۶۲	-0/1244 ۰/۳۷۱۷
تخصص مالی هیات مدیره	X24	-0/1190 ۰/۰۳۶۴	-0/1180 ۰/۰۵۰۳	-0/0910 ۰/۱۲۳۸
تخصص حسابرس در صنعت	X25	0/0460 ۰/۷۱۴۶	0/0106 ۰/۹۳۶۶	0/3177 ۰/۰۱۵۴
کمیته حسابرسی	X29	-0/0569 ۰/۶۹۲۸	0/1003 ۰/۴۷۹۰	0/0374 ۰/۸۰۲۷
پیچیدگی حسابداری	X31	0/1783 ۰/۰۰۲۳	0/0681 ۰/۲۷۱۵	0/0745 ۰/۲۱۹۸
فاصله قدرت	X39	11/56 ۰/۳۵۴۶	-0/4392 ۰/۹۷۳۵	21/202 ۰/۱۰۲۸
اجتناب از عدم اطمینان	X40	-0/6272 ۰/۱۳۵۸	-0/3898 ۰/۳۸۲۲	-1/2098 ۰/۰۰۵۷
میزان مردمنشی	X42	16/73 ۰/۰۱۹۶	1/272 ۰/۸۶۷۱	15/73 ۰/۰۳۵۰
نظام کنترل داخلی	X44	0/1486 ۰/۰۰۷۰	-0/0345 ۰/۵۵۴۰	-0/1386 ۰/۰۱۵۶
توانایی مدیریت	X47	-0/0025 ۰/۹۹۱۱	0/1672 ۰/۴۹۳۹	-0/0275 ۰/۹۰۸۴
ضریب تعیین تعدیل شده	Adjusted R Square	۰/۰۸۱۵	۰/۰۱۹۶	۰/۰۴۷۵
سطح معنی‌داری مدل	F statistic	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۴	۰/۰۰۰۰
دوربین واتسون	Durbin-Watson	۱/۸۹۸	۱/۸۹۶	۱/۸۹۱

متغیرها	نماد	جونز تعدیل شده ۱۹۹۵	دچو و دیچو تعدیل شده ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
خودهمبستگی سریالی معنی‌داری	WOOLDRIDGE وولدریج، ۲۰۰۲	۰/۰۹۵ ۰/۷۵۸	۰/۲۹۸ ۰/۵۸۶	۰/۰۳۳ ۰/۸۵۶
ناهمسانی واریانس معنی‌داری	LR ویگینز و پوی، ۲۰۰۲	۱۴۶/۱۳ ۰/۰۴۶	۱۴۳/۰۳ ۰/۰۶۶	۱۴۹/۵۳ ۰/۰۳۰
نرمال بودن خطاها معنی‌داری	Jarque-Bera جارک برا	۱۷/۸۵۹ ۰/۰۰۰	۱۸/۷۴۴ ۰/۰۰۰	۱۵/۱۰۴ ۰/۰۰۰
روش رگرسیون		رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی	رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی	رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و نهایتاً روش xtgls برای رفع ناهمسانی واریانس مدل

همان‌طور که در جدول ۵. مشاهده می‌شود؛ مقادیر ضریب تعیین مدل‌های جونز، دچو و دیچو تعدیل شده و فرانسیس و همکاران حاکی از آن است که به ترتیب ۸ درصد، ۲ درصد و ۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توجیه است. با توجه به اینکه سطح معناداری (فیشر) برای هر سه مدل برآوردی، در سطح ۵ درصد خطا معنادار است نشان دهنده معناداری کلی مدل‌ها می‌باشد. مقدار آماره دوربین واتسون نیز عدم همبستگی بین خطاهای مدل‌ها را نشان می‌دهد و به معنی این است که امکان استفاده از رگرسیون وجود دارد. آزمون خود همبستگی سریالی وولدریج نشان می‌دهد که بین اجزای اخلال مدل‌های برآوردی، مشکل خودهمبستگی سریالی وجود ندارد. نتایج آزمون ناهمسانی واریانس LR برای دو مدل اول (جونز و دچو و دیچو) نشان از عدم وجود ناهمسانی ولی برای مدل سوم (فرانسیس) نشان از وجود ناهمسانی واریانس در خطاهای مدل برآوردی دارد، بنابراین مدل رگرسیون مربوطه با فرض وجود مشکل ناهمسانی واریانس در جمله خطا به روش (xtgls) برآورد می‌شود. لازم به توضیح است که از بین تمامی متغیرهای مطرح شده توسط گروه حساب‌رسان؛ در مدل جونز، نسبت سرمایه‌بری، معامله با اشخاص وابسته، تخصص مالی هیات مدیره، پیچیدگی حسابداری، میزان مردمنشی و نظام کنترل داخلی تأثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. در مدل دچو و دیچو تعدیل شده، ارتباطات سیاسی، اندازه شرکت، نسبت سرمایه‌بری، معامله با اشخاص وابسته و تخصص مالی هیات مدیره تأثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. و در مدل فرانسیس و همکاران، ارتباطات سیاسی، اندازه شرکت، معامله با اشخاص وابسته، تخصص حسابرس در صنعت، اجتناب از عدم اطمینان، میزان مردمنشی و نظام کنترل داخلی تأثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. در حالت کلی، مدل‌های برآوردی به شرح زیر می‌باشد:

$$FRQ_{Jones} = -5.35 - 0.140 X_1 + 0.072 X_2 + 1.085 X_7 - 0.0005 X_8 - 0.389 X_{13} + 0.066 X_{18} + 0.023 X_{22} \\ - 0.119 X_{24} - 0.046 X_{25} - 0.056 X_{29} + 0.178 X_{31} + 11.56 X_{39} - 0.627 X_{40} + 16.73 X_{42} \\ + 0.148 X_{44} - 0.002 X_{47}$$

$$FRQ_{Dechow} = 0.55 - 0.270 X_1 + 0.200 X_2 + 0.327 X_7 - 0.001 X_8 - 0.231 X_{13} + 0.026 X_{18} - 0.0006 X_{22} \\ - 0.118 X_{24} + 0.010 X_{25} + 0.100 X_{29} + 0.068 X_{31} - 0.439 X_{39} - 0.389 X_{40} + 1.27 X_{42} \\ - 0.034 X_{44} + 0.167 X_{47}$$

$$FRQ_{Framis} = -8.55 - 0.339 X_1 + 0.201 X_2 + 0.216 X_7 + 0.006 X_8 - 0.367 X_{13} - 0.152 X_{18} - 0.124 X_{22} \\ - 0.091 X_{24} + 0.317 X_{25} + 0.037 X_{29} + 0.074 X_{31} + 21.2 X_{39} - 1.20 X_{40} + 15.7 X_{42} \\ - 0.138 X_{44} - 0.027 X_{47}$$

برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید تهیه کنندگان

به منظور برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید حسابداران و مدیران مالی، کلیه متغیرهای مطرح توسط آنها همانطور که در جدول ۱ پیش تر آورده شده بعد از کمی سازی بر روی کیفیت گزارشگری مالی برازش می شود. بعد از حذف کلیه متغیرهای با سطح معناداری بالاتر از ۵ درصد نتایج به شرح جدول ۶ زیر حاصل شده است:

جدول ۶- برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید تهیه کنندگان

متغیرها	نماد	جوز تعدیل شده ۱۹۹۵	دچو و دیچو ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
مقدار ثابت	Constant	0/1011 ۰/۷۰۲۳	-0/8241 ۰/۰۰۲۲	-1/080 ۰/00۰۰
اندازه شرکت	X2	0/0383 ۰/۳۵۷۲	0/1526 ۰/۰۰۰۳	0/2020 ۰/۰۰۰۰
اجتناب مالیاتی	X9	-0/0470 ۰/۸۸۴۹	-1/805 ۰/۰۰۰۰	-1/786 ۰/۰۰۰۰
نرخ رشد ارزش	X15	-1/028 ۰/۰۰۰۱	-0/3998 ۰/۱۵۳۵	-0/0573 ۰/۸۳۶۵
مالکیت نهادی	X18	0/0013 ۰/۹۹۱۵	-0/0872 ۰/۵۱۳۵	-0/3060 ۰/۰۲۱۰
تخصص مالی هیات مدیره	X24	-0/1603 ۰/۰۰۴۲	-0/1355 ۰/۰۱۷۵	-0/0871 ۰/۱۲۳۵
کمیته حسابرسی	X29	-0/1460 ۰/۰۱۴۳	-0/0921 ۰/۱۲۸۸	-0/0790 ۰/۱۸۹۵
محافظه کاری	X46	0/2030 ۰/۳۴۶۱	0/4165 ۰/۰۵۸۰	0/4681 ۰/0318
توانایی مدیریت	X47	-0/3486 ۰/۱۳۹۳	-0/1417	-0/3269

متغیرها	نماد	جونز تعدیل شده ۱۹۹۵	دجو و دیجو ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
			۰/۵۵۵۲	۰/۱۷۰۴
ضریب تعیین تعدیل شده	Adjusted R Square	۰/۰۱۶۶	۰/۰۳۱۵	۰/۰۳۶۳
سطح معنی‌داری مدل	F statistic	0/0002	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
دوربین واتسون	Durbin-Watson	۲/۱۴۲	۲/۱۴۵	۱/۸۴۹
خودهمبستگی سریالی معنی‌داری	WOOLDRIDGE وولدریج، ۲۰۰۲	۰/۱۵۹ ۰/۶۹۱	۰/۴۷۸ ۰/۴۹۱	۰/۰۰۰ ۰/۹۸۴
ناهمسانی واریانس معنی‌داری	LR ویگینز و پوی ۲۰۰۲	۱۵۶/۳۵ ۰/۰۱۲	۱۵۲/۷۵ ۰/۰۲۰	۱۷۷/۰۰ ۰/۰۰۰۴
نرمال بودن خطاها معنی‌داری	Jarque-Bera جارک برا	۱۹/۶۶۲ ۰/۰۰۰	۲۰/۰۰۵ ۰/۰۰۰	۱۰/۹۷۹ ۰/۰۰۴
روش رگرسیون				
		رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و نهایتاً روش xtglS برای رفع ناهمسانی واریانس مدل	رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و نهایتاً روش xtglS برای رفع ناهمسانی واریانس مدل	رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی و نهایتاً روش xtglS برای رفع ناهمسانی واریانس مدل

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود؛ مقادیر ضریب تعیین مدل‌های جونز، دجو و دیجو تعدیل شده و فرانسیس و همکاران حاکی از آن است که به ترتیب ۲ درصد، ۳ درصد و ۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توجیه است. با توجه به اینکه سطح معناداری (فیشر) برای هر سه مدل برآوردی، در سطح ۵ درصد خطا معنادار است نشان دهنده معناداری کلی مدل‌ها می‌باشد. آزمون خود همبستگی سریالی وولدریج نشان می‌دهد که بین اجزای اخلاص مدل‌های برآوردی، مشکل خودهمبستگی سریالی وجود ندارد. در نتایج آزمون هم خطی بین اجزای اخلاص، آماره VIF برای همه متغیرها کمتر از ۱۰ است که نشان از عدم وجود هم خطی بین اجزای اخلاص مدل‌های برآوردی دارد. نتایج آزمون ناهمسانی واریانس LR نشان از وجود ناهمسانی واریانس خطاهای مدل‌های برآوردی دارد. بنابراین مدل رگرسیون با فرض وجود مشکل ناهمسانی واریانس در جمله خطا به روش (xtglS) برآورد می‌شود. لازم به توضیح است که از بین تمامی متغیرهای مطرح شده توسط گروه مدیران مالی و حسابداران نمایندگان تهیه‌کنندگان؛ در مدل جونز، نرخ رشد ارز، مالکیت نهادی، تخصص مالی هیات مدیره

و استقرار کمیته حسابرسی تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. در مدل دچو و دیچو تعدیل شده، اندازه شرکت، اجتناب مالیاتی و تخصص مالی هیات مدیره تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. همچنین، در مدل فرانسیس و همکاران، اندازه شرکت، اجتناب مالیاتی، مالکیت نهادی و محافظه کاری تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. در حالت کلی، مدل های برآوردی به شرح زیر می باشد:

$$FRQ_{Jones} = 0.101 + 0.038 X_2 - 0.047 X_9 - 1.028 X_{15} + 0.001 X_{18} - 0.160 X_{24} - 0.146 X_{29} + 0.203 X_{46} - 0.348 X_{47}$$

$$FRQ_{Dechow} = -0.824 + 0.152 X_2 - 1.805 X_9 - 0.399 X_{15} - 0.087 X_{18} - 0.135 X_{24} - 0.092 X_{29} + 0.416 X_{46} - 0.141 X_{47}$$

$$FRQ_{Fransis} = -1.08 + 0.202 X_2 - 1.78 X_9 - 0.057 X_{15} - 0.306 X_{18} - 0.087 X_{24} - 0.079 X_{29} + 0.468 X_{46} - 0.326 X_{47}$$

برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید سهامداران و سرمایه گذاران
 به منظور برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید سهامداران و سرمایه گذاران، کلیه متغیرهای مطرح توسط آنها همان طور که در جدول ۱ پیش تر آورده شده بعد از کمی سازی بر روی کیفیت گزارشگری مالی برازش می شوند که بعد از حذف کلیه متغیرهای با سطح معناداری بالاتر از ۵ درصد نتایج به شرح جدول ۷ زیر حاصل شده است:

جدول ۷- برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید سهامداران و سرمایه گذاران

متغیرها	نماد	جوزن تعدیل شده ۱۹۹۵	دچو و دیچو ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
مقدار ثابت	Constant	-1/081 ۰/۰۱۲۵	-0/7367 ۰/۱۰۴۷	-1/322 ۰/۰۰۳۳
ارتباطات سیاسی	X1	-0/039 ۰/۶۵۴۷	-0/1898 ۰/0421	-0/2328 ۰/۰۱۱۹
اندازه شرکت	X2	0/0232 ۰/۶۲۵۷	0/1382 ۰/۰۰۵۷	0/1490 ۰/۰۰۲۶
نسبت سرمایه بری	X7	1/1732 ۰/۰۰۰۰	0/4037 ۰/۰۰۹۲	0/2654 ۰/۰۸۴۰
نرخ بهره بانکی	X17	0/3684 ۰/۷۲۶۶	0/9997 ۰/۳۶۵۷	0/6877 ۰/۵۳۰۱
ترکیب هیات مدیره	X22	0/0632 ۰/۶۴۳۵	-0/0466 ۰/۷۴۱۳	-0/1249 ۰/۳۷۲۴
تخصص مالی هیات مدیره	X24	-0/1446 ۰/۰۰۹۹	-0/1422 ۰/۰۱۵۵	-0/1185 ۰/۰۴۱۹
تخصص حسابرس در صنعت	X25	0/0917 ۰/۴۷۰۴	0/0684 ۰/۶۰۷۸	0/3183 ۰/0161

متغیرها	نماد	جوزنر تعدیل شده ۱۹۹۵	دچو و دیچو ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
میزان مردمنشی	X42	13/43 ۰/۰۴۲۲	-4/990 ۰/۴۷۱۳	7/738 ۰/۲۵۹۸
توانایی مدیریت	X47	-0/0960 ۰/۶۷۶۵	0/1615 ۰/۵۰۳۶	-0/0307 ۰/۸۹۷۹
سرمایه فکری	X48	-0/0108 ۰/۲۵۰۷	0/0023 ۰/۸۱۴۴	-0/0041 ۰/۶۷۶۷
ضریب تعیین تعدیل شده	Adjusted R Square	۰/۰۵۲۳	۰/۰۱۲	۰/۰۱۹۲
آماره فیشر	F statistic	۰/۰۰۰	۰/۰۰۳۹	۰/۰۰۰۱
دوربین واتسون	Durbin-Watson	۲/۱۲۷	۱/۸۸۰	۲/۱۲۲
خودهمبستگی سریالی معنی‌داری	WOOLDRIDGE ۲۰۰۲، وولدریج	۰/۳۸۵ ۰/۵۳۶	۰/۲۲۱ ۰/۶۳۹	۰/۳۱۹ ۰/۵۷۳
ناهمسانی واریانس معنی‌داری	LR ویگینز و پوی، ۲۰۰۲	۱۶۷/۰۶ ۰/۰۰۲	۱۵۱/۷۵ ۰/۰۲۳	۱۷۰/۲۷ ۰/۰۰۱
نرمال بودن خطاها معنی‌داری	Jarque-Bera چارک برا	۲۵/۰۲۸ ۰/۰۰۰	۲۲/۵۷۰ ۰/۰۰۰	۱۹/۶۵۱ ۰/۰۰۰
روش رگرسیون				
		رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و نهایتاً روش xtglS برای رفع ناهمسانی واریانس مدل	رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی و نهایتاً روش xtglS برای رفع ناهمسانی واریانس مدل	رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و نهایتاً روش xtglS برای رفع ناهمسانی واریانس مدل

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود؛ مقادیر ضریب تعیین مدل‌های جونز، دچو و دیچو تعدیل شده و فرانسیس و همکاران حاکی از آن است که به ترتیب ۵ درصد، ۱ درصد و ۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توجیه است. با توجه به اینکه سطح معناداری (فیشر) برای هر سه مدل برآوردی، در سطح ۵ درصد خطا معنادار است نشان دهنده معناداری کلی مدل‌ها می‌باشد. مقدار آماره دوربین واتسون نیز عدم همبستگی بین خطاهای مدل‌ها را نشان می‌دهد و به معنی این است که امکان استفاده از رگرسیون وجود دارد. آزمون خودهمبستگی سریالی وولدریج نشان می‌دهد که بین اجزای مدل‌های برآوردی، مشکل خودهمبستگی سریالی وجود ندارد. در نتایج آزمون هم خطی بین اجزای اخلاص، آماره VIF برای همه متغیرها کمتر از ۱۰ است که نشان از عدم وجود هم خطی بین اجزای مدل‌های برآوردی دارد. نتایج آزمون ناهمسانی واریانس LR نشان از وجود ناهمسانی واریانس خطاهای مدل‌های برآوردی دارد. بنابراین مدل رگرسیون با فرض وجود مشکل ناهمسانی واریانس در جمله خطا به روش (xtglS) برآورد می‌شود. لازم به توضیح است که از بین تمامی متغیرهای مطرح شده توسط گروه سهام‌داران و سرمایه‌گذاران؛ در مدل جونز، نسبت سرمایه‌بری، تخصص مالی هیات مدیره و میزان مردمنشی تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. در مدل دچو و دیچو تعدیل

شده، ارتباطات سیاسی، اندازه شرکت، نسبت سرمایه‌بری و تخصص مالی هیات مدیره تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. همچنین، در مدل فرانسیس و همکاران، ارتباطات سیاسی، اندازه شرکت، تخصص مالی هیات مدیره و تخصص حسابرس در صنعت تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. در حالت کلی، مدل‌های برآوردی به شرح زیر می باشد:

$$FRQ_{Jones} = -1.081 - 0.039 X_1 + 0.023 X_2 + 1.173 X_7 + 0.368 X_{17} + 0.062 X_{22} - 0.144 X_{24} + 0.091 X_{25} + 13.4 X_{42} - 0.096 X_{47} - 0.010 X_{48}$$

$$FRQ_{Dechow} = -0.736 - 0.189 X_1 + 0.138 X_2 + 0.403 X_7 + 0.999 X_{17} - 0.046 X_{22} - 0.142 X_{24} + 0.068 X_{25} - 4.99 X_{42} + 0.161 X_{47} + 0.002 X_{48}$$

$$FRQ_{Fransis} = -1.322 - 0.232 X_1 + 0.149 X_2 + 0.265 X_7 + 0.687 X_{17} - 0.124 X_{22} - 0.118 X_{24} + 0.318 X_{25} + 7.73 X_{42} - 0.030 X_{47} - 0.004 X_{48}$$

برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید پژوهشگران

در اینجا نیز به منظور برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید پژوهشگران، مشابه سه گروه قبلی عمل شده و بعد از حذف کلیه متغیرهای با سطح معناداری بالاتر از ۵ درصد نتایج به شرح جدول ۸ زیر حاصل شده است:

جدول ۸- برآورد مدل کمی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی از دید پژوهشگران

متغیرها	نماد	جوز تغییر شده ۱۹۹۵	دچو و دیچو ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
مقدار ثابت	Constant	0/2209 ۰/۴۳۳۹	-0/697 ۰/۰۱۹۴	-0/785 ۰/۰۰۷۹
ارتباطات سیاسی	X1	-0/054 ۰/۵۳۶۵	-0/225 ۰/۰۱۶۱	-0/283 ۰/۰۰۲۳
اندازه شرکت	X2	0/0380 ۰/۴۲۰۰	0/166 ۰/۰۰۰۸	0/1811 ۰/۰۰۰۲
فشار بازار سرمایه	X8	0/0116 ۰/۵۹۶۳	-0/008 ۰/۷۰۸۱	0/0052 ۰/۸۱۸۵
نرخ رشد تولید ناخالص ملی	X16	-1/110 ۰/۰۰۰۰	-0/439 ۰/۱۲۱۰	-0/1015 ۰/۷۱۷۳
مالکیت نهادی	X18	-0/017 ۰/۸۹۱۳	-0/034 ۰/۷۹۴۶	-0/2622 ۰/۰۴۸۳
تخصص مالی هیات مدیره	X24	-0/167 ۰/۰۰۲۳	-0/124 ۰/۰۳۲۲	-0/0899 ۰/۱۱۸۵
تخصص حسابرس در صنعت	X25	-0/030 ۰/۸۰۹۱	0/0121 ۰/۹۲۶۳	0/2823 ۰/۰۳۰۶

متغیرها	نماد	جونز تعدیل شده ۱۹۹۵	دچو و دیچو ۲۰۰۲	فرانسیس و همکاران ۲۰۰۵
کمیتت حساسی	X29	-0/1300 ۰/۰۲۹۵	-0/123 ۰/۰۵۰۴	-0/0967 ۰/۱۲۲۰
مرحله معرفی چرخه عمر	X32	-0/863 ۰/۰۰۰۰	0/047 ۰/۶۵۶۱	-0/0009 ۰/۹۹۲۵
مرحله نزول چرخه عمر	X35	-0/470 ۰/۰۰۰۷	-0/4020 ۰/۰۰۶۲	-0/3586 ۰/۰۱۳۸
محافظه‌کاری	X46	0/2207 ۰/۳۹۱۳	0/329 ۰/۱۳۵۹	0/3691 ۰/0919
توانایی مدیریت	X47	-0/371 ۰/۱۰۳۱	0/1224 ۰/۶۱۰۸	-0/063 ۰/۷۹۰۸
ضریب تعیین تعدیل شده	Adjusted R Square	۰/۰۷۱۴	۰/۰۱۶۸	۰/۰۲۵۳
آماره فیشر	F statistic	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۶	۰/۰۰۰۰
دوربین واتسون	Durbin-Watson	۲/۱۴۹	۲/۱۲۵	۲/۱۳۳
خودهمبستگی سریالی معنی‌داری	WOOLDRIDGE ۲۰۰۲ وولدریج،	۰/۰۰۴ ۰/۹۴۸	۰/۰۰۸ ۰/۹۳۱	۰/۰۴۳ ۰/۸۳۵
ناهمسانی واریانس معنی‌داری	LR ویگینز و پوی، ۲۰۰۲	۱۷۶/۶۴ ۰/۰۰۰	۱۷۷/۵۴ ۰/۰۰۰	۱۷۸/۲۶ ۰/۰۰۰
نرمال بودن خطاها معنی‌داری	Jarque-Bera جارق برا	۱۷/۵۱۷ ۰/۰۰۰	۱۳/۵۳۵ ۰/۰۰۱	۷/۱۷۳ ۰/۰۲۸
روش رگرسیون		رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و نه‌پایتا روش xtreg برای رفع ناهمسانی واریانس مدل	رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و نه‌پایتا روش xtreg برای رفع ناهمسانی واریانس مدل	رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و نه‌پایتا روش xtreg برای رفع ناهمسانی واریانس مدل

همان‌طور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود؛ مقادیر ضریب تعیین مدل‌های جونز، دچو و دیچو تعدیل شده و فرانسیس و همکاران حاکی از آن است که به ترتیب ۷ درصد، ۲ درصد و ۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل قابل توجیه است. با توجه به اینکه سطح معناداری (فیشر) برای هر سه مدل برآوردی، در سطح ۵ درصد خطا معنادار است نشان دهنده معناداری کلی مدل‌ها می‌باشد. مقدار آماره دوربین واتسون نیز عدم همبستگی بین خطاهای مدل‌ها را نشان می‌دهد و به معنی این است که امکان استفاده از رگرسیون وجود دارد. آزمون خود همبستگی سریالی وولدریج نشان می‌دهد که بین اجزای اخلال مدل‌های برآوردی، مشکل خودهمبستگی سریالی وجود ندارد. در نتایج آزمون هم خطی بین اجزای اخلال، آماره VIF برای همه متغیرها کمتر از ۱۰ است که نشان از عدم وجود هم خطی بین اجزای اخلال مدل‌های برآوردی دارد. نتایج آزمون ناهمسانی

واریانس LR برای دو مدل اول (جونز و دچو و دیچو) نشان از عدم وجود ناهمسانی ولی برای مدل سوم (فرانسیس) نشان از وجود ناهمسانی واریانس در خطاهای مدل برآوردی دارد، بنابراین مدل رگرسیون مربوطه با فرض وجود مشکل ناهمسانی واریانس در جمله خطا به روش (xtreg) برآورد می‌شود. لازم به توضیح است که از بین تمامی متغیرهای مطرح شده توسط گروه پژوهشگران؛ در مدل جونز، نرخ رشد تولید ناخالص ملی، تخصص مالی هیات مدیره، کمیته حسابرسی، مرحله معرفی چرخه عمر، مرحله نزول چرخه عمر تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. در مدل دچو و دیچو تعدیل شده، ارتباطات سیاسی، اندازه شرکت، تخصص مالی هیات مدیره، کمیته حسابرسی و مرحله نزول چرخه عمر تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. و در مدل فرانسیس و همکاران، ارتباطات سیاسی، اندازه شرکت، مالکیت نهادی، تخصص مالی هیات مدیره، تخصص حسابرس در صنعت و مرحله نزول چرخه عمر تاثیر معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. در حالت کلی، مدل‌های برآوردی به شرح زیر است.

$$FRQ_{Jones} = 0.220 - 0.054 X_1 + 0.038 X_2 + 0.011 X_8 - 1.110 X_{16} - 0.017 X_{18} - 0.167 X_{24} - 0.030 X_{25} - 0.130 X_{29} - 0.863 X_{32} - 0.470 X_{35} + 0.220 X_{46} - 0.371 X_{47}$$

$$FRQ_{Dechow} = -0.697 - 0.225 X_1 + 0.166 X_2 - 0.008 X_8 - 0.439 X_{16} - 0.034 X_{18} - 0.124 X_{24} + 0.121 X_{25} - 0.123 X_{29} + 0.047 X_{32} - 0.402 X_{35} + 0.329 X_{46} + 0.122 X_{47}$$

$$FRQ_{Fransis} = -0.785 - 0.283 X_1 + 0.181 X_2 + 0.005 X_8 - 0.101 X_{16} - 0.262 X_{18} - 0.089 X_{24} + 0.282 X_{25} - 0.096 X_{29} - 0.0009 X_{32} - 0.358 X_{35} + 0.369 X_{46} - 0.063 X_{47}$$

تعیین مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه‌های ذینفع

برای تعیین مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی (مدل جونز، مدل دچو و دیچو و مدل فرانسیس و همکاران) از دیدگاه‌های ذینفع (حسابرسان، تهیه‌کنندگان، سهامداران و پژوهشگران) از آزمون خطای اول و دوم استفاده شده است. هر چه میانگین خطاها در هر کدام از این گروهها کمتر باشد، به عنوان مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی معرفی می‌شوند. میانگین خطا در گروه‌های ذینفع نشان می‌دهد که از دیدگاه حسابرسان، مدل فرانسیس و همکاران به عنوان مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد. از دیدگاه مدیران مالی و حسابداران نمایندگان تهیه‌کنندگان، مدل فرانسیس و همکاران به عنوان مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی و از دیدگاه سهامداران، مدل دچو و دیچو به عنوان مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد. و، از دیدگاه پژوهشگران، مدل جونز به عنوان مدل بهینه کیفیت گزارشگری مالی معرفی شده است.

دیدگاه‌های ذینفع												مدل کیفیت گزارشگری مالی
پژوهشگران			سهامداران			تهیه‌کنندگان			حسابرسان			
میانگین خطا	خطای دوم	خطای اول	میانگین خطا	خطای دوم	خطای اول	میانگین خطا	خطای دوم	خطای اول	میانگین خطا	خطای دوم	خطای اول	
۲۴	۳۱	۱۷	۱۴/۵	۲۰	۹	۷۲/۵	۸۷	۵۸	۱۲	۱۵	۹	مدل جونز
۳۰	۴۶	۱۴	۱۳/۵	۱۸	۹	۶۹	۱۱۰	۲۸	۱۱	۱۱	۱۱	مدل دچو و دیچو
۲۷	۳۷	۱۷	۱۶/۵	۱۹	۱۴	۶۷	۹۲	۴۲	۹	۱۳	۵	مدل فرانسیس و همکاران

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

کیفیت گزارشگری مالی را می‌توان میزان دقت گزارشگری مالی در انعکاس اطلاعات مربوط به عملیات و جریان‌های نقدی واحد انتفاعی تعریف نمود (لی، ۲۰۱۰). در ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی دو رویکرد وجود دارد؛ رویکرد نیازهای استفاده‌کنندگان و رویکرد حمایت از سرمایه‌گذاران. در رویکرد نیازهای استفاده‌کنندگان کیفیت گزارشگری مالی بر مبنای سودمندی اطلاعات مالی مربوط بودن و قابل‌اتکا بودن تعیین و تعریف می‌شود. اما در رویکرد حمایت از سرمایه‌گذاران و سهامداران کیفیت گزارشگری مالی به‌طور عمده برحسب افزایش کامل و منصفانه برای سهامداران تعریف می‌شود. در این زمینه کیفیت گزارشگری مالی عبارت است از اطلاعات مالی کامل و شفاف که مانع گمراهی یا ایجاد ابهام برای استفاده‌کنندگان می‌شود (رحمانی، ۱۳۸۱). پژوهش حاضر یک ساختار جدید کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها با تأکید بر دیدگاه‌های سرمایه‌گذاران و سایر گروه‌های ذینفعان را پیشنهاد می‌کند. از این‌رو، هدف پژوهش حاضر ارائه الگوی بهینه برای کیفیت گزارشگری مالی در ایران از دید گروه‌های ذینفع می‌باشد. به همین منظور متغیرهای موثر بر کیفیت گزارشگری مالی که از طریق مصاحبه با متخصصان گروه‌های مختلف (تهیه‌کنندگان، حسابرسان، استفاده‌کنندگان و پژوهشگران) به روش تئوری زمینه‌بنیان استخراج شده، بر روی سه شاخص پر کاربرد ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی مبتنی بر مدل تعدیل‌شده جونز (۱۹۹۵)، مدل تعدیل‌شده دچو و دیچو (۲۰۰۲) و مدل فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵) برازش گردید. تا از طریق برازش رگرسیون چندمتغیره بر روی نمونه‌ای متشکل از ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ بررسی شود کدام متغیرهای مدنظر گروه‌های مختلف می‌تواند به نحو مطلوب کیفیت گزارشگری مالی را تبیین نماید.

با عنایت به اینکه الگوی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی، از دیدگاه حسابرسان مبتنی بر مدل‌های سه گانه از کمترین خطای نوع اول و دوم برخوردار است، لذا این موضوع بیانگر فهم بهتر و دقیق حسابرسان از مقوله کیفیت گزارشگری مالی در ایران می‌باشد. نتایج پژوهش بیانگر این است که کیفیت گزارشگری مالی بیشتر متوجه حسابرسان قرار می‌گیرد که این مسأله بیشتر به نقش بااهمیت حسابرس و کیفیت کار آنها برمی‌گردد. گفتنی است نقشی که حسابرس برای بهینه کردن کیفیت گزارشگری مالی ایفا می‌نماید شامل نظارت بر اقدامات مدیریت

فرضیه نظارت)، ایجاد محیط اطلاعاتی بهتر (فرضیه اطلاعات) و ایجاد امنیت برای شرکت‌ها در برابر خطرات (فرضیه بیمه) می‌باشد. از آنجایی که حساب‌رسان به جهت اعتباری که در جامعه و همچنین استقلال و مراقبت حرفه‌ای دارند، بیشتر توانایی خودشان را در ابراز سکان‌داری واقعی مسئولیت اجتماعی در بازار حسابرسی بکار می‌گیرند تا اعتبار، دقت و کیفیت گزارشگری مالی را بهبود ببخشند. بنابراین، بیشتر ترجیح می‌دهند خودشان را با گزارشگری مالی درگیر کنند تا هر گونه تحریف گزارشگری مالی را به حداقل ممکن برسانند و این اطمینان خاطر را به ذینفعان گزارشگری مالی بدهند تا با اعتماد مضاعفی، وضعیت مالی و نتایج عملکرد مالی را مورد ارزیابی قرار دهند. بنابراین پیشنهاد می‌شود تحلیل‌گران مالی، سهامداران خرد و عمده، پژوهشگران و سایر استفاده‌کنندگان به عوامل موثر تبیین‌کننده کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه حساب‌رسان که شامل ارتباطات سیاسی، اندازه شرکت، نسبت سرمایه‌بری، فشار بازار سرمایه، معامله با اشخاص وابسته، مالکیت نهادی، ترکیب هیأت‌مدیره، تخصص مالی هیأت‌مدیره، تخصص حسابرسان در صنعت، کمیته حسابرسی، پیچیدگی حسابداری، فاصله قدرت، اجتناب از عدم اطمینان، میزان مردم‌نشی، نظام کنترل داخلی و توانایی مدیریت می‌باشد، توجه ویژه‌ای مبذول دارند. همچنین الگوی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی، پس از دیدگاه حساب‌رسان، از دیدگاه سرمایه گذاران مبتنی بر مدل‌های سه گانه از کمترین خطای نوع اول و دوم و از دیدگاه پژوهشگران و تدوین‌کنندگان مبتنی بر مدل‌های سه گانه از بیشترین خطای نوع اول و دوم برخوردار هستند.

با انجام هر پژوهش، راه به‌سوی مسیری جدید باز می‌شود و ادامه راه، مستلزم انجام پژوهش‌های دیگری است؛ بنابراین، انجام پژوهش‌هایی شامل ارائه الگوی بهینه برای کیفیت گزارشگری مالی در ایران از دید گروه‌های ذینفع در سطح صنعت و با تاکید بر چرخه عمر پیشنهاد می‌شود. همچنین، همانند هر پژوهش دیگر، پژوهش حاضر نیز دارای محدودیت‌هایی است که لازم است به آن‌ها اشاره شود. عدم دسترسی به کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران یکی از محدودیت‌های این پژوهش بوده که منجر به تقلیل نمونه آماری شده است.

فهرست منابع

- * ابراهیمی، سید کاظم، بهرامی نسب، علی، و مهدی حسن‌زاده. (۱۳۹۶). "واکاوی کیفیت گزارشگری مالی و اجتناب مالیاتی در پرتو مالکیت دولتی و ارتباطات سیاسی." فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت سازمان‌های دولتی، دوره ۵، شماره ۲، صص ۶۱-۷۶.
- * امیرآزاد، میرحافظ، برادران حسن‌زاده، رسول، محمدی، احمد، و تقی‌زاده، هوشنگ. (۱۳۹۷). "الگوی مفهومی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در ایران به روش نظریه پردازی زمینه بنیان." پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۱۰، شماره ۴، صص ۲۱-۴۲.
- * ایزدی‌نیا، ناصر، فدوی، محمدحسن و میثم امینی‌نیا. (۱۳۹۳). "بررسی تاثیر پیچیدگی حسابداری و شفافیت گزارشگری مالی شرکت بر تاخیر در ارائه گزارش حسابرسان." دانش حسابرسان، دوره ۱۴، شماره ۵۴، صص ۸۷-۱۰۳.
- * افلاطونی، عباس، (۱۳۹۵). تحلیل آماری در پژوهش‌های مالی و حسابداری با نرم‌افزار Stata. تهران: انتشارات ترمه.

- * خداداده شاملو، ناصر، بادآور نهندي، یونس. (۱۳۹۶). "تأثیر تخصص حسابرس در صنعت و دوره تصدی حسابرس بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تأکید بر چرخه عمر شرکت." پژوهش‌های حسابداری مالی، سال نهم، شماره دوم، صص ۱۰۵-۱۲۷.
- * دانایی‌فرد، حسن، و مجتبی امامی. (۱۳۸۶). "استراتژی‌های پژوهش کیفی: تاملی بر نظریه‌پردازی داده‌بنیاد." اندیشه مدیریت، سال اول، شماره دوم، صص ۶۹-۹۷.
- * رحمانی، حلیمه. (۱۳۸۷). "زنجیره تأمین گزارشگری مالی دستورالعمل‌ها و دیدگاه‌های فعلی." مجله حسابرس، شماره ۴۲، صص ۶۲-۷۵.
- * رضایی، فرزین و ثریا ویسی حصار. (۱۳۹۳). "اثر روابط سیاسی با دولت بر رابطه بین تمرکز مالکیت با کیفیت گزارشگری مالی و هزینه سهام عادی." فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۱ (۴)، صص ۴۴۹-۴۷۰.
- * سجادی، حسن. (۱۳۸۸). ویژگی‌های غیرمالی موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۷، صص ۹-۱۴.
- * سجادی، سید حسین و توحید کاظمی. (۱۳۹۵). "الگوی جامع گزارشگری مالی متقلبانه در ایران به روش نظریه پردازی زمینه بنیان." فصلنامه علمی و پژوهشی پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال ششم، شماره ۲۱، صص ۱۸۵-۲۰۴.
- * عرب‌صالحی، مهدی و مهدی میرزائی. (۱۳۹۵). "کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی." حسابدار رسمی، شماره ۳۳، صص ۵۰-۵۳.
- * عزیزپور شیرسوار، محسن. (۱۳۹۵). "ارتباط بین کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی." ماهنامه پژوهش‌های مدیریت و حسابداری، شماره ۲۵، صص ۸۸-۱۰۵.
- * محمدی، علی. دیانتی دیلمی، زهرا. محمدزاده سالطه، حیدر. اقدم مزرعه، یعقوب. (۱۳۹۸)، ارائه مدل تبیین‌کننده چالش‌های کیفیت گزارشگری مالی در بخش عمومی با رویکرد زمینه بنیان، مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۶ (۶۳)، صص ۲۷-۵۱.
- * مشایخی، بیتا، مهرانی، کاوه، رحمانی، علی و آزاده مداحی. (۱۳۹۲). "تدوین مدل کیفیت حسابرسی." فصلنامه بورس اوراق بهادار، سال ششم، شماره ۲۳، صص ۱۰۳-۱۳۷.
- * منصورفر، غلامرضا، بهمن قادری و فاطمه دانشیار. (۱۳۹۶). "فرضیه سیاسی و کیفیت گزارشگری مالی: شواهدی از بورس اوراق بهادار." مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۳، شماره ۵۳، صص ۱۰۵-۱۳۴.
- * نجفیان، خدیجه، و مهدی صفری گرایی. (۱۳۹۶). "معاملات با اشخاص وابسته و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی: آزمون تجربی نظریه تضاد منافع." حسابداری مدیریت، سال دهم، شماره ۳۵، صص ۷۷-۹۰.
- * نوروش، ایرج، و زهرا دیانتی دیلمی. (۱۳۸۲). "بررسی تأثیر فرهنگ بر ارزش‌های حسابداری در ایران (آزمون تجربی مدل گری)." بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال دهم، شماره ۳۳، صص ۳-۴۰.
- * یدالله زاده طبری، ناصرعلی، و میلاد امامقلی‌پور. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی، بر میانگین موزون هزینه سرمایه شرکت‌ها: مقایسه تحلیلی، بر اساس اندازه حسابرس، اندازه شرکت‌ها و شرکت‌های هموارساز و غیرهموارساز. مدیریت دارایی و تأمین مالی، سال دوم، شماره سوم، صص ۲۹-۴۸.

- * Aflatoni,A.(2016). Statistical analysis in financial and accounting research with Stata software. First Edition. Terme Publications,Tehran(in Persian)
- * Akeju, J. B. Babatunde, A. A. (2017). Corporate Governance and Financial Reporting Quality in Nigeria. *International Research and Review*, 4(2): 3749-3753.
- * Amirazad,M.H.Baradaraneh hasanzadeh,R.Mohammadi,A.Taghizadeh,H.(2019). Modeling the Factors Affecting Financial Reporting Quality using Grounded Theory in Iran, *Journal of Financial Accounting Research*.10(4),21-43(in Persian)
- * Arabsalehi,M.Mirzaei,M. Financial reporting quality and audit quality, *Official Accounting*, ۳۳(۱), ۵۰-۵۳(in Persian)
- * Armstrong, C.S. Guay, W.R. Weber, J.P. (2010). The role of information and financial reporting in corporate governance and debt contracting, *Journal of Accounting and Economics*: 50(2-3): 179-234.
- * Azizpour Shirasavar,M.(2016). The relationship between audit quality and financial reporting quality, *Journal of Management and Accounting Research*.25(4), 88-105(in Persian)
- * Beest, F. V., Braam, G., & Boelens, S. (2009). Quality of Financial Reporting: Measuring Qualitative Characteristics. NICE Working Paper,Nijmegen Center for Economics (NICE)
- * Botosan, C. (2004). Discussion of a framework for the analysis of risk communication. *The International Journal of Accounting*, 39, 289-295.
- * Danaeifard,H. Emami,S.M.(2007). Strategies of Qualitative Research: A Reflection on Grounded Theory. *Management Thought*, 2(1),69-97(in Persian)
- * Dechow, P. & Dichev, I. (2002). The Quality of Accruals and Earnings: the Role of Accrual Estimation Errors. *The Accounting Review*, 77 (1), 35-59.
- * Dechow, P., Sloan, R., Sweeney, A. (1995). Detecting earnings management, *The Accounting Review*, 70(2), 193-225.
- * DeFond, M., Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research. *Journal of Accounting and Economics*. 58(2), 275–326.
- * Demerjian, P., Lev, B., & MacVay, s. (2012). Quantifying managerial ability: Anew measure and validity test. *Management Science*, 58(7), 1229-1248.
- * Ebrahimi,S.K.,Bahraminasab,A., Hasanzadeh,M.(2017). The Analysis of Financial Reporting Quality and Tax Avoidance According to Governmental Ownership and Political Connections. *Quarterly Journal of Public Organizations Management*,2(5),61-76(in Persian)
- * FASB (Financial Accounting Standards Board).(2010). Statement of Financial Accounting Concepts No. 8. Conceptual Framework for Financial Reporting, Chapter 1, the Objective of General Purpose Financial Reporting, and Chapter 3, Qualitative Characteristics of Useful Financial Information. Norwalk, CT: FASB.
- * Francis, J., LaFond, R., Olsson, P., and Schipper, K. (2005). The market pricing of accruals quality. *Journal of Accounting and Economics*, 39(1), 295–327.
- * Francis, j., Olsson, P., and Schipper, K. (2006). Earnings Quality. *Foundation and Trends in Accounting*, 4 (1), 259-340.
- * Francis, J. Wilson, E. (1988). Auditor Changes: A Joint Test of Theories Relation to Agency Costs and Auditor Differentiation, *The Accounting Review*, January 663-682.
- * Habib, AH. Jiang, HA. (2015). Corporate governance and financial reporting quality in china: A survey of recent evidence. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 24: 29-45.
- * Hanlon, M., and Heitzman, S. (2010). A review of Tax research. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2) 127-178.
- * Herath, S. K., & Albarqi, N. (2017). Financial Reporting Quality: A Literature Review. *International Journal of Business Management and Commerce*, 2 (2), 1-14.
- * Holland, J. (2005). A grounded theory of corporate disclosure. *Accounting and Business Research*, ۳۳(3), 249-267.

- * Hope, O. K., Thomas, W. B., Vyas, D. (2013). Financial reporting quality of U.S. private and public firms. *Accounting Review*. 88 (5), 1715-1742.
- * Izadinia, N., Fadavi, M.H., Amini Nia, M. (2014). Investigating the Impact of Accounting Complexity and Financial Reporting Transparency of Firm on the Delay Auditor's Report. *Journal of Accounting Knowledge*, 54(14), ۸۷-۱۰۲ (in Persian)
- * Kaznik, R. (1999). On the association between voluntary disclosure and earnings management. *Journal of Accounting Research*, 37(1), 57-81.
- * Khodadadeh Shamloo, N. Badavar Nahandi, Y. (2017). The Effect of Auditor Industry Specialization and Auditor Tenure on Comparability of Financial Statements by Emphasis on Firm's Life-Cycle. *Journal of Financial Accounting Research*, 2(9), 105-127 (in Persian)
- * Lee, J., Cho, E., and H. Choi. (2016). The effect of internal control weakness on investment efficiency, *The Journal of Applied Business Research*. 32 (3), 649-661.
- * Mansoorfar, G.H., Gaderi, B., Daneshyar, F. (2017). The Political Hypothesis and Quality of Financial Reporting: Evidence from the Stock Exchange. *Empirical studies of financial accounting Journal*, 53(13), 105-134 (in Persian)
- * Mashaieki, B., Mehrani, K., Rhmani, A., Maddahi, A. (2013). Audit Quality Model. *Journal of Securities Exchange*, 23(6), 103-137 (in Persian)
- * Njafian, K.H., Safar Geraily, M. (2017). Related-Party Transactions and Financial Statement Comparability: An Empirical Study of the Conflict of Interest Hypothesis. *Management Accounting*, 35(10), 77-90 (in Persian)
- * Noravesh, I., Dianati Deilami, Z. (2003). The Impact of Culture on Accounting Values in Iran (Experimental Modeling Test). *Accounting and Auditing Review*, 33(10), 3-40 (in Persian)
- * Rahmani, H. (2008). Supply chain financial reporting current guidelines and perspectives. *Auditor Journal*, 42(1), ۶۲-۷۰ (in Persian)
- * Rezaei, F. (2014). The Effect of Political Relations with Government on the Relationship between Focus on Ownership with Financial Reporting Quality and Cost of Common Stock. *Accounting and Auditing Review*, 4(21), 449-470 (in Persian)
- * Sajjadi, H., Zazaanejad, M., Jafari, A. (2009). Non-financial characteristics affecting the quality of financial reporting in listed companies in Tehran Stock Exchange. *Accounting and Auditing Review*, 57(3), 9-14 (in Persian)
- * Sajjadi, S.H., Kazemi, T. (2016). A Comprehensive Pattern of Fraudulent Financial Reporting in Iran, Grounded Theory. *Journal of Empirical Research in Accounting*, 21(6), 185-204 (in Persian).
- * Shehu, U.H. (2012). Firm Characteristics and Financial Reporting Quality of Quoted Manufacturing Firms in Nijeria. A Dissertation Submitted to the School of Postgraduate Studies, Ahmadu Bello University.
- * Yadollahzadeh Tabari, N., Emamgholipour, M. (2014). The Effect of Corporate Governance and Audit Quality on the Weighted Average Cost of Capital: Comparative Analysis Based on Auditor Size, Firm Size and Income Smoother and non-Smoother Companies. *Asset Management and Financing*, 3(2), 29-48 (in Persian).
- * Zimmerman, J.L. (2013). Myth: External Financial Reporting Quality Has a First-Order Effect on Firm Value. *Accounting Horizons*, 27, 887-894.

The Best Pattern of financial reporting quality in Iran from the viewpoint of investors and others interested groups

Mirhafez Amirazad

Ph.D. Student, Department of Accounting, Tabriz Branch, Islamic Azad university, Tabriz, Iran

Rasoul Baradaran Hasanzadeh

Associate Prof., Department of Accounting, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Ahmad Mohammadi

Assistant Prof., Department of Accounting, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Hoshang Taghizadeh

Professor., Department of Management, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Abstract

The purpose of this study is determining of the Best Pattern for financial reporting quality from the viewpoint of interested groups. In this research the variables affecting the financial reporting quality, which are extracted by interviewing experts from different groups (suppliers, auditors, users and researchers) by Grounded Theory, are based on three well-applied indicators of financial reporting quality assessment based on the modified Jones model. (1995), Modified Dechow and Dichey model(2002) and Francis et al. model (2005) fitted through multi-variable regression fitting on a sample of 120 companies listed in Tehran Stock Exchange are examined. Which variables in the various groups can good explain the quality of financial reporting. Given that the main focus of financial reporting is to provide quality financial reports to entities. So that it can be useful in economic decision making. The preparation of high quality financial reports is important because it can have a positive impact on the decisions made by equity providers and other stakeholders regarding investment, accreditation and other similar allocation decisions. And thereby enhance the overall efficiency of the capital market. Although the FASB and IASB emphasize the importance of quality financial reporting, one of the key problems in prior literature is how to operate and measure this quality. Because of its conceptual property, empirical evaluation of financial reporting quality inevitably involves preferences among a large number of components. Since different user groups will have different preferences, so will their perceptions of the quality of these components be different. And in this research the views of different groups have been extracted and quantified through the Grounded Theory. The results showed that the factors affecting the views of different groups were different and the differences between the views of different groups were evident. After testing the first and second type of error from the perspective of different groups, the error of explaining the quality of financial reporting was the least error from the auditors' point of view. Therefore, auditors have a better and more accurate understanding of the quality of financial reporting in Iran. Evidence from this study shows that after testing the type I and type II errors from the auditors' point of view, the model of Francis et al is the optimal model of financial reporting quality. From the perspective of financial managers and accountants of producer representatives, the model of Francis et al. Is considered as the optimal model of financial reporting quality and from the perspective of shareholders, the Decho and Ditch model is the optimal model of financial reporting quality. Also, from the researchers' perspective, the Jones model is introduced as the optimal model of financial reporting quality. And finally, the error in explaining the quality of financial reporting was the least error from the auditors' point of view. And then shareholders, researchers, and providers rank next in terms of explaining the quality of financial reporting with Type I and Type II error tests.

Key word: Experts, Financial reporting quality, different groups, Best Pattern.

